

De Oorspronkelijke Meldingen

Over geweld en seksueel misbruik tegen meisjes in de rkk,
en de weergave daarvan door de tweede commissie Deetman

Annemie Knibbe

*Met dank aan Els, Jos, Mary, Pascale, Sjo, Mieke M, Marie Louise, Pauline, Marielle,
Johanna, Marjan, Maud, en alle andere vrouwen die hun geschiedenis hebben willen delen.*

September 2013

Een uitgave van het Vrouwen Platform Kerkelijk Kindermisbruik

Samenvatting

---

31 Jan. 2012: Kamer vraagt om nader onderzoek

Na het verschijnen van het eerste rapport Deetman bleek dat de geschiedenis van geweld en misbruik tegen meisjes in de rkk nog niet belicht was in het eerste rapport. Op 31 januari was er een plenair debat tussen de minister en de tweede kamer waarin gevraagd werd om nader onderzoek. Op 15 februari meldde de minister aan de tweede kamer dat hij de twee vertegenwoordigende organisaties binnen de RK kerk bereid had gevonden opdracht te geven tot een onderzoek en dat de heer W. Deetman zich bereid had verklaard daarover de leiding te nemen.

Wij hadden alle vertrouwen dat dit onderzoek tot een goed rapport zou leiden, en we begrijpen dat ook de minister dit had. Wij moeten de minister nu helaas informeren dat dat niet het geval is.

Net als bij het eerste onderzoek, speelden meldingen van voormalige slachtoffers van seksueel misbruik en ditmaal ook geweld in de rkk, een belangrijke rol. Van een groot deel van de meldingen zijn wij goed op de hoogte: aan 85 vrouwen hebben wij bij de eerste coming out een luisterend oor gegeven en in 50 gevallen hebben we hen bijgestaan door op te schrijven wat zij vertelden en een door hen geautoriseerde weergave op te stellen. Wij onderhouden contact met 130 vrouwelijke slachtoffers en behartigen hun belangen en kennen van tientallen andere vrouwen de geschiedenis uit diverse andere bronnen.

56 Klachten over het rapport

Na het verschijnen van het tweede rapport bleken daarin zoveel belangrijke gegevens uit de meldingen te zijn veranderd of weggelaten dat het rapport een onjuist beeld geeft van tientallen meldingen en van de aard en ernst van geweld en seksueel misbruik tegen meisjes in de rkk. Ook stelden we vast dat er onware beweringen over de archieven en onware beweringen over de communicatie met de melders in stonden. In totaal kregen we 56 klachten.

Vergelijking oorspronkelijke meldingen en weergave in het rapport

Van 12 oorspronkelijke meldingen hebben wij een geautoriseerde weergave opgesteld, de aard en ernst van het geweld benoemd, en de meldingen systematisch vergeleken met de weergave ervan in het rapport.

Er komen drie soorten fouten aan het licht:

1. een verkeerde selectie van informatie uit meldingen: weglating belangrijke gegevens, nadruk op irrelevante gegevens, zoekraken van meldingen, te korte meldtijd en onbekendheid van het onderzoek.
2. onvoldoende of verkeerd gebruik van andere bronnen,
3. fouten in de weergave

Conclusie

De melders herkennen zich niet in het beeld dat in het rapport gegeven is. Onze conclusie is dat de verschillen onaanvaardbaar groot zijn en het rapport derhalve niet voldoet aan de verwachtingen die de minister en de kamer daaraan hebben gesteld, noch aan de verwachtingen die aan elk wetenschappelijk onderzoek worden gesteld met betrekking tot de omgang met onderzoeksgegevens in het algemeen en met gegevens uit meldingen over persoonlijke geschiedenissen in het bijzonder. Daarmee draagt het niet bij aan de weg naar erkenning van deze geschiedenis.

Nieuw perspectief

Wij streven verder naar samenwerking met wetenschappers uit de traditie van de mondelinge geschiedschrijving. In die traditie kunnen alle vrouwelijke lotgenoten de ruimte vinden om zelf hun geschiedenis te vertellen. In de vele van elkaar verschillende perspectieven, achtergronden en karakters wordt dan de gemeenschappelijke geschiedenis herkenbaar en verwerkbaar.

“Voor wat ik niet begaan had moest ik boeten”

Uit: Willy Balyon: “Maria was haar naam”

Geweld en seksueel misbruik tegen meisjes

Inleiding

In het tweede rapport Deetman, over “Seksueel misbruik van en geweld tegen meisjes in de Rooms Katholieke kerk” (Deetman 2.0) wijkt de weergave van tientallen meldingen van vrouwen sterk af van de meldingen zelf. Dat heeft geleid tot een beeld van de geschiedenis van de melders en van de instituten waar zij verbleven waarin zesenvijftig melders zich niet herkennen. Hun stem is niet gehoord. Dat is voor elk van hen persoonlijk traumatiserend en staat verwerking in de weg. Het onmisbare inzicht in het verleden en de erkenning door de naaste omgeving en de samenleving blijft uit. Ook de kerk moet dit deel van haar geschiedenis onder ogen zien en een plaats te geven. Een goede weergave van de meldingen is nodig.

Om recht te doen aan de meldingen van vrouwen over de geschiedenis van geweld in hun kinderjaren in de rooms katholieke kerk, zal ik hieronder een begin maken met het geven van een beschrijving van die meldingen. Die beschrijvingen zijn door de melders geautoriseerd. Een aantal van deze melders hebben ook in de media gesproken over hun geschiedenis. Dat maakt het voor de lezer mogelijk om zelf de melders en wat zij hebben verteld in gedachte te houden bij lezing van mijn beschrijving daarvan en de weergave ervan in het tweede rapport Deetman. Ik zal hier als voorbeeld slechts 12 meldingen beschrijven en vergelijken uit zes en vijftig meldingen waarover klachten bij ons zijn binnengekomen. Acht meldingen over geweld en seksueel misbruik in instellingen van vrouwelijke religieuzen, en vier van seksueel misbruik door mannelijke religieuzen.

Spreken in plaats van zwijgen, een omstreden keuze

Als wij kiezen om te spreken over het verleden worden we er vaak van verdacht dat wij daarmee de kerk willen schaden en alle religieuzen in een kwaad daglicht willen stellen of op geld uit zijn. Als vrouwenplatform erkennen wij zowel de belangen van de religieuzen om niet onterecht beschuldigd te worden als van de lotgenoten om te spreken over hun geschiedenis en erkenning te zoeken van kerk en samenleving.

Wij zoeken door bemiddeling van externe experts steeds weer een weg met de oversten en bisschoppen om met deze slechte geschiedenis goed om te gaan. De ervaringen op het gebied van bemiddeling door externe onafhankelijke experts zijn nog klein in aantal, maar inhoudelijk zeer overtuigend.

Niet alle religieuzen

In gesprekken met lotgenoten over hun geschiedenis, stel ik altijd de vraag of er ook zusters waren die goed voor hen waren, zagen wat ze te doorstaan hadden en voor hen

opkwamen. Dat laatste ben ik enkele malen tegengekomen, waarbij dat slechts één maal tot resultaat leidde. Uit verschillende bronnen weten wij dat hen dat niet toegestaan was. De regel van de gehoorzaamheid was te belangrijk voor vrouwelijke religieuzen om hier tegen in te gaan. Wel zagen lotgenoten zusters die er kennelijk zeer aan leden om het geweld en onrecht te moeten aanzien. Soms boden zij in het verborgene ook oprechte troost.

Daarnaast ontstaat op basis van de meldingen de indruk, dat de religieuzen in de kloosters die niet betrokken waren bij de opvoeding, niet veel konden weten van wat er in de instellingen gebeurde.

De vraag blijft, waarom er niet meer extern toezicht was geregeld op het bewind van de leidinggevende religieuzen in de instellingen.

Een muur van zwijgen of moed om te spreken

In sommige gemeenschappen en parochies wordt er een muur van zwijgen tegen voormalige slachtoffers opgetrokken over misbruik dat achter de schermen wel bekend is. De eenling daar die twijfelt of het niet beter is om te getuigen, willen wij vragen om de moed te hebben dat ook te doen. Serieuze getuigenissen kunnen ook anoniem via ons mailadres worden doorgegeven. Te veel lotgenoten moeten nog leven met de boodschap dat zij de enige waren of dat het hun schuld was.

Werkwijze

In deze publicatie wil ik aandacht geven aan de oorspronkelijke meldingen, onderzoeken welke fouten er in de weergave in het rapport Deetman 2.0 zijn gemaakt, en een inschatting maken wat er nodig is om de geschiedenis goed te beschrijven. Daartoe volg ik de volgende werkwijze:

I) Beschrijving meldingen per instituut en parochie

In het onderstaande volgt eerst een korte voorgeschiedenis. Daaronder heb ik steeds enkele meldingen gegroepeerd per locatie, in een paragraaf voor elk van de volgende locaties:

§ I) De Nieuwenhof in Maastricht, een kindertehuis,

§ II) Catherinenberg in Oisterwijk, een internaat voor meisjes uit gegoede families

§ III) Rustoord, een kindertehuis in Oisterwijk.

§ IV) Meldingen misbruik van meisjes door mannelijke religieuzen in thuissituatie of parochie

A, B, C, enz) Geautoriseerde melding

Per paragraaf staan de meldingen aangegeven met hoofdletter A;B; enz. De gegeven weergave is door melders geautoriseerd. Onder elke melding wordt ingegaan op:

a) Aard en ernst van het geweld en misbruik per melding

Per melding zal ik verwoorden wat de aard en ernst van het geweld is dat uit de melding kan worden begrepen. Per instituut zal ik aangeven wat de aard en ernst van het geweld

en seksueel misbruik in dat instituut. Ook zal ik aandacht geven aan de signalen die in de melding te vinden zijn over de omvang van geweld en misbruik.

b) Weergave in het rapport Deetman 2.0

Ik zal elke melding vergelijken met de weergave ervan in het rapport Deetman zodat duidelijk wordt waarom dit rapport geen goed beeld geeft van de gemelde geschiedenis en dat er systematische fouten zijn gemaakt die ook de verwerking van de andere meldingen onbetrouwbaar maken.

c) Systematische fouten in het rapport Deetman 2.0

Per melding zal ik de soort fouten benoemen die in het rapport staan bij de weergave van de melding en het erbij gehaalde bronmateriaal uit archieven en elders. Per instituut zal ik beschrijven wat voor fouten aan het licht komen in de conclusies over het instituut. Tenslotte zal ik inventariseren welke soort fouten voorkomen in de weergave van alle meldingen waarover ik klachten heb gekregen.

Slechts een aanzet

Graag zou ik ook alle meldingen uit de vele andere tehuizen, internaten en parochies hebben weergegeven, maar met dit schrijven kan ik slechts de aanzet daartoe geven. Vier groepen meldingen stel ik hier nog niet aan de orde: 1) de meldingen van het geweld tegen jongens, 2) de meldingen van de nieuwe bewegingen over psychisch geweld, onvrijwillige opsluiting en onbegrensde tewerkstelling 3) onvrijwillige afstand van kinderen en 4) opsluiting met dwangarbeid.

Korte Voorgeschiedenis

Het eerste rapport Deetman, over “Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms Katholieke kerk”

Het rapport van het onderzoek van de eerste commissie Deetman dat op 16 december 2011 verscheen, is door het overgrote deel van de mannelijke lotgenoten als zeer betrouwbaar ontvangen. Aanvankelijk was er twijfel over de onafhankelijkheid van de commissie ten aanzien van haar opdrachtgevers. Geleidelijk aan werd die twijfel weggenomen: de verantwoordelijkheid voor de inhoud van het rapport lag in handen van een commissie van wetenschappers die kennelijk geen belang hadden bij de uitkomst van het onderzoek en geen belangen deelden met de opdrachtgever.

Deze hebben een moeilijk en complex onderzoek gedaan waaruit veel wetenschappelijk vakmanschap en visie spreekt, maar ook morele betrokkenheid bij het ernstige onrecht dat aan het licht kwam. De geschoktheid over het seksueel misbruik van jongens door mannen in de rk kerk was groot.

Het seksueel misbruik van meisjes door mannelijke religieuzen, het geweld en het seksueel misbruik door vrouwelijke religieuzen bleven toen echter buiten het beeld.

Het tweede onderzoek over “Seksueel misbruik van en geweld tegen meisjes in de Rooms Katholieke kerk”

In een tweede onderzoek van een nieuw onderzoeksteam onder leiding van Wim Deetman zouden daarom deze onderwerpen alsnog belicht worden. Als vertegenwoordigers van de

vrouwen vertrouwden we dat dit onderzoek met hetzelfde vakmanschap, dezelfde visie en betrokkenheid zou worden uitgevoerd. De meldingstijd was echter zeer kort: van 22 mei tot 1 juli 2013, er was door de onderzoekers weinig ruchtbaarheid aan gegeven, en het was vakantietijd. Melden van geweld en misbruik door religieuzen is intussen nog heel moeilijk voor veel vrouwen, en dat lieten we de commissie ook weten, maar onze gedachten daarover hadden geen invloed. Na een leven lang zwijgen over hun ervaringen, kost het vrouwen veel moeite om erover te spreken en zeker te schrijven. Veel vrouwen beseften nog niet, na twee en een half jaar aandacht voor seksueel misbruik van jongens, dat ook hun geschiedenis ertoe deed. Ook slaagden de pogingen van een vertegenwoordiging van vrouwen niet om met het onderzoeksteam contact te krijgen.

VPKK

In de loop van 2012 werd duidelijk dat de stichting Klokk zich wel sterk wist te maken voor de geschiedenis van het misbruik van jongens, maar op belangrijke punten niet voor de geschiedenis van het geweld en misbruik tegen meisjes. Vijf vrouwen namen toen het besluit tot de oprichting van de stichting Vrouwen Platform Kerkelijk Kindermisbruik om de zaak van de vrouwen te behartigen. Van deze stichting is de auteur van dit rapport de voorzitter. Vóór die oprichting hadden wij al sinds 2011 samengewerkt met mannelijke lotgenoten (vanaf augustus 2011 binnen de stichting Klokk) en de belangen van de vrouwen behartigd.

Eerste erkenning door lotgenotencontact

130 vrouwen meldden zich bij ons en wij gaven de ruimte om de verhalen te vertellen en op schrift te krijgen. We hielpen de weg naar erkenning te vinden, en dat blijven wij doen. Ons uitgangspunt is dat de melders de belangrijkste en vaak de enige bron van kennis zijn over misbruik en geweld in de rk kerk. We lieten hen dat ook steeds weten. Dat gaf veiligheid in de gesprekken. Het gaf de eerste erkenning die nodig is om te kunnen spreken en de verliezen te verwerken. Veel gesprekken hadden daarbij ook een sterk reflecterend karakter. Lotgenoten hebben een leven lang gezocht hoe zij het beste konden omgaan met ervaringen die door hun omgeving ontkend werden en die hen toch nog dagelijks hun innerlijke rust en relaties met anderen verstoorden. Zij stonden alleen en wisten niet van elkaars bestaan. Het is vaak bevrijdend om met elkaar te spreken. In die gesprekken kan er eindelijk openheid zijn voor vreugde als het verdriet niet meer verborgen is en vaak ook voor de nodige humor.

Publicatie van het rapport Deetman 2.0

Op 11 maart 2013 verscheen het rapport van het tweede onderzoek o.l.v. de heer Wim Deetman: over geweld en misbruik tegen meisjes.

Op 12 en 13 maart las ik het rapport Deetman 2.0¹ en zag grote verschillen tussen de meldingen, waarvan ik er een vijftigtal kende, en de samenvattingen daarvan. Op 14 maart kwamen bij mij de klachten binnen over de weergaven van de meldingen: lotgenoten waren geschokt over de foute weergave van hun melding. Zij voelden zich zacht uitgedrukt niet gerespecteerd. “Ik sta opnieuw voor een muur van ontkenning van mijn geschiedenis”, “Ik besta weer niet”. Het was vaak meer dan mensen konden verdragen.

---

¹ Wim Deetman, Seksueel misbruik van en geweld tegen meisjes in de rooms-katholieke kerk

Er zijn grote instituten waar ernstig geweld was die in het tweede onderzoek buiten beeld zijn gebleven door deze korte meldtijd. Ook de eis aan melders dat zij zelf hun ervaringen op schrift moesten verwoorden via de digitale media was voor velen een belemmering om te melden. Wij kennen weinig melders die dat kunnen als zij er voor het eerst mee naar buiten treden. Juist voor de mensen die de grootste schade hebben geleden is dat vaak te zwaar.

Verzoek aan lotgenoten om toezending van meldingen en hun klacht daarover

Wij hebben 125 bij ons bekende lotgenoten daarom de vraag gesteld of zij zich herkenden in het rapport en toen bleek dat dat voor 56 vrouwen niet het geval zo was, hebben wij hen verzocht ons de melding te sturen die zij aan de commissie hebben gestuurd, en te benoemen wat er fout gegaan is. Die meldingen blijven vertrouwelijk: alleen met hun toestemming en anoniem maken we hier twaalf meldingen publiek. Een enkele maal zullen wij een van de nieuwe meldingen daarbij opnemen. Zowel de meldingen die hier gebruikt worden als het volledige bestand met geautoriseerde meldingen is voor onderzoekers geanonimiseerd ter inzage.

De geautoriseerde weergave van de meldingen

I) Meldingen over kindertehuis de Nieuwenhof te Maastricht

Tehuis van de Congregatie Liefdezusters Carolus Borromeus

Melding over medewerkers uit mannelijke congregaties

A) Melding van mevrouw E.

(Rapport Deetman 2.0 melder 3 p 109)

De Nieuwenhof 1946-1956

Congregatie zrs. Carolus Borromeus”, zusters onder de bogen”, Maastricht.

In haar boekje “Een verloren Jeugd”² gaat zij schrijvend op zoek naar haar geschiedenis en naar herstel van contact met haar familie.

Als meisje van drie werd E. door haar vader, samen met haar tweelingzus, een andere zus en een broer, bij de Nieuwenhof achtergelaten. Dat gebeurde in 1946. Het boekje vertelt over de pijn hierom, over de troost door de band met de oma en de onderlinge band van de tweelingzusjes en over het dagelijks leven in de Nieuwenhof. De dagen waren allemaal hetzelfde en van opstaan tot naar bed gaan gevuld met vaste verplichtingen en geestelijke en lichamelijke mishandelingen die haar en de kinderen in haar omgeving daarbij ten deel vielen en onder voortdurende dreiging hielden. Oma had geen weet van wat er zich afspeelde in het tehuis. Ze verloren het contact met de grote zus en de broer.

Met humor beschrijft zij de streken die zij als zusjes uithaalden om hun geestelijke weerstand te behouden. De straffen die zij beschrijft waren echter onevenredig wreed en gewelddadig te noemen. Ook de duur van die tien uitzichtloze jaren treft bij lezing.

---

² isbn 978-90-818573-0-7

Lieske

Mevrouw E. meldt vóór alles als meest bedreigende situatie het geweld tegen haar tafelenootje Lieske, die als vierjarige steeds weer zeer gewelddadig gevoerd wordt, in korte tijd hard achteruit gaat en sterft, en na haar dood als een engeltje wordt vereerd. Het wordt een traumatische herinnering die “steeds heftiger bovenkwam” op belangrijke momenten in haar leven.³

Het dwingen tot opeten van uitgebraakt eten was één van een reeks dagelijkse gewelddadigheden en dreigingen. Daarnaast meldde mevr. E.: totaal gebrek aan geborgenheid, verdriet werd met agressie beantwoord en verstikt; steeds terugkerende afranselingen met voorbedachten rade: de zuster stuurt E naar het toilet op de bovenverdieping om daar te wachten, gaat erachter aan, sleurt haar naar binnen en geeft haar zeer zware stokslagen; valse ernstige beschuldigingen en afgedwongen bekentenissen met bedreiging van een verbod om de geliefde Oma terug te zien; behandeling met elektroshocks van kinderen die in bed plasten; de nacht voor straf doorbrengen in de badkamer; agressief afknippen van vlechten in het haar; langdurige opsluiting in de donkere bezemkast. De kinderen kregen te horen dat ze niet deugden omdat hun ouders niet deugden. Er was niemand die voor hen opkwam.

Opmerkelijk is de aanpak die E. ten deel valt als ze verdacht wordt van het gebruik van obscene bedoelde woorden. “Ga vogelen!” heeft ze de jongetjes horen zeggen, en ze zegt het tegen een ander kind, zonder te kunnen begrijpen wat dat betekent. Alweer een ritueel van een afgedwongen schriftelijke bekentenis door urenlange opsluiting in de badkamer. Daarop volgt een zwaar pak slaag op de billen door rector Kusters. Haar weerwoord tegen de straf wordt vervolgens beantwoord met een zware klap tegen het hoofd, waarbij haar hoofd tegen de deurklink slaat en ernstig bloedt. Bij de geneeskundige dienst zegt zuster B. die bij dit alles betrokken is, dat het kind van de trap gevallen is. Op zondag wordt het vergrijp van het kind onderwerp van de preek en van de aandacht van alle gelovigen: “ik was dat vieze kind” Daarbij hoort ze van de kansel dat ze een maand lang op zondag moet binnenblijven en Oma niet mag zien. Dat is precies wat haar het diepste raakt.

Het tweelingzusje, dat zwak is en heel klein, wil na dit alles voor haar opkomen en wordt ernstig mishandeld en urenlang opgesloten in een donkere kast met emmers en dweilen. Als E dat eindelijk ontdekt, mag ze geen stap uit de rij doen om voor haar zusje op te komen. Het zusje voelt zich vreselijk in de steek gelaten en het scheelt niet veel of ze verliezen ook de band met elkaar. Er is ook niemand die voor de kinderen opkomt.

Rector Kusters stelde in de biechtstoel wekelijkse vragen over onkuisheid aan de kinderen. Die wisten niet wat dat was. E voelde zich verplicht om daarop ja te antwoorden en moest dan knielen en bidden voor de veertien kruiswegstaties die de lijdensweg van Jezus aanschouwelijk maken. Kinderen moesten een weeklang dezelfde onderbroek dragen. Aan het einde van de week moesten ze die binnenstebuiten keren voor inspectie. Kinderen die het niet gered hadden de onderbroek vlek vrij te houden, werden daarvoor publiekelijk vernederd en pijnlijk bestraft.

---

³ Zij vertelde hierover ook in het programma van Pauw en Witteman op 11 maart 2013

De steun van hemelse figuren miste E ook: dezen steunden immers de geestelijken en lieten al het geweld toe. E noemt de macht van de leidinggevende zuster Elvira: ze heeft die als heel bedreigend ervaren.

a) Aard en ernst van het gemelde geweld

Deze melding gaat over ernstig geweld en dreiging van het geweld in een situatie van jarenlange “driedubbele opsluiting”. De kinderen zijn van de buitenwereld afgesneden; het tehuis is voor hen een mooie façade waarachter een wereld van geweld en terreur schuilgaat; banden met anderen, ook binnen het tehuis, worden afgebroken. Zij moesten machteloos toezien hoe anderen gepijnigd werden. Het geweld was levensbedreigend voor hen en nam alle bekende vormen aan: dreiging van gewelddadig voeren en opeten van braaksel, stokslagen, opsluiting in zeer donkere en kleine ruimtes, vernedering door valse beschuldigingen, ontnemen van contact met oma. Het geweld werd als bestraffing gelegitimeerd door veroordeling en afkeuring met religieus gezag. Het was in geen verhouding tot feitelijke overtredingen.

b) Weergave van de melding in het rapport Deetman 2.0

“Melder 3 p 109.

Melder 3 is de dochter van een aan alcohol verslaafde vader die haar moeder mishandelde. Toen de moeder het gezin ontvluchtte, werd de melder door de vader geplaatst in de katholieke voogdijinstelling ‘De Nieuwenhof’ in Maastricht, samen met haar tweelingzus en twee andere kinderen van het gezin. Zij verbleef hier van haar derde tot haar dertiende jaar (1946-1956). Over haar ervaringen schreef zij een autobiografie. In haar melding gaat zij niet in op bijzonderheden, maar verwijst naar haar boek.

In het egodocument beschrijft zij uitvoerig hoe zij, haar zus en andere kinderen tijdens de jaren in het tehuis werden vernederd en mishandeld. Kinderen werden om geringe vergrijpen geslagen en langdurig in donkere ruimtes opgesloten, moesten het uitgespuwde eten opnieuw opeten en werden publiekelijk belachelijk gemaakt. Specifiek noemt zij de groepsleidster zuster cb1 en de rector van het tehuis pater B1, die haar na een opmerking een keer zo hard tegen de deur smeed dat een hoofdwond bij de eerste hulp behandeld moest worden. Overigens blijkt uit het geschrift ook dat haar tweelingzus na haar vertrek uit Maastricht nog contact had met zuster cb1. Melder 3 zelf bracht vanuit de Nieuwenhof een vakantie door bij de moeder van rector B1. De huidige provinciaal-overste heeft navraag gedaan bij medezusters naar zuster CB1, die zij op grond van de ingewonnen informatie als ‘zeer nauwgezet, consequent en nogal strak in haar handelen’ beschrijft.

De dossiers over de Nieuwenhof in het congregatiearchief bieden weinig informatie.” Enz.

c) De fouten in het rapport Deetman 2

De beschrijving van deze melding in het rapport Deetman 2.0 richt zich in eerste instantie op het falen van de ouders. De melding over de dood onder gewelddadige omstandigheden van het tafelgenootje “Lieske”, wordt in de samenvatting weggelaten. Hiermee wordt een zeer belangrijk gegeven weggelaten en is de melding onjuist weergegeven. Melder heeft

daarop specifiek gewezen bij haar melding. Vooral de weglating van de melding van de dood van een jong kind onder gewelddadige omstandigheden roept vragen op.

(fout: selectie van relevante informatie faalt)

De bewering: "In haar melding gaat zij niet in op bijzonderheden" is dus onjuist.

(fout: onjuiste weergave melding)

Het niet noemen van de doodsangst (letterlijk) van kinderen voor het gedrag van nonnen m.b.t. eten.

(fout: selectie en herkenning van relevante informatie faalt)

Ook niet begrepen is daardoor het trauma van het herhaaldelijk machteloos moeten toezien bij ernstig lijden dat voor haar ogen aangedaan wordt aan kwetsbare andere kinderen, waaronder later ook haar tweelingzusje. Kinderen moedwillig beletten voor elkaar op te komen speelt een grote rol in de ernst van het hier gemelde geweld.

(fout selectie en herkenning van relevante informatie faalt)

Verder valt de toon van de opmerking op: " Overigens blijkt uit het geschrift ook dat haar tweelingzus na haar vertrek uit Maastricht nog contact had met zuster cb1. Melder 3 zelf bracht vanuit de Nieuwenhof een vakantie door bij de moeder van rector B1"

(fout: selectie irrelevante en suggestieve informatie)

Deze gebrekkige weergave van de melding wordt nog verder verstoord doordat de melding en de weergave van relevante en irrelevante gegevens uit bronnen van de congregatie niet in een aparte paragraaf maar in één doorlopende tekst zijn gezet. De weergave van lof voor zusters op die plaats suggereert twijfel aan de melding.

(fout: Suggestieve schrijfwijze van bij de congregatie gevonden informatie)

B) De tweelingzusters JM en MM.

Een melding over de Nieuwenhof na de uitzending van 11 maart 2013 bij Pauw en Witteman

De Nieuwenhof 1944-1959

Congregatie zrs. Carolus Borromeus", zusters onder de bogen" Maastricht.

In Maastricht zag een vrouw de uitzending⁴ waarin de eerste melder vertelde over haar kinderjaren in de Nieuwenhof en herkende de geschiedenis over "Lieske" die haar moeder haar had verteld toen zij een kind was. Zij raadde haar moeder aan contact met ons op te nemen en te vertellen wat zij ervan wist. Lang voordat deze moeder kennis kon nemen van de geschiedenis zoals mevr E die beschrijft, heeft ze mij haar verhaal verteld en heb ik dat

---

⁴ 11 maart 2013 Pauw en Witteman

op schrift gezet. Ook haar tweelingzus nam deel aan de gesprekken. De meldster beschikt niet over internet en wist niet eerder van het onderzoek.

Na het overlijden van hun moeder gingen vier van de zes kinderen uit het gezin M. in 1944 naar de congregatie van de zusters. Twee van hen, een broer en het tweelingzusje van de meldster, kregen om niet opgehelderde redenen de eerste twee jaar een plaats in het ziekenhuis van de congregatie. Zij twijfelen ernstig aan de medische noodzaak daartoe. De meldster, JM en een zusje dat vijf jaar ouder was, WM, werden in de Nieuwenhof uit elkaar geplaatst en zagen elkaar een tijd nauwelijks meer. Zo verloren de kinderen niet alleen hun moeder, maar ook alle contact met elkaar. Mevr. JM en haar tweelingzus MM waren toen zes jaar. Een jaar later stierf ook hun vader.

Lieske

Over "Lieske" vertelt mevrouw J.M. : "Dat kindje kwam net van de Misericorde af in de Capucijnerstraat. Daar zaten ongehuwde moeders, die kregen daar hun kindje. Lieske D en Marleentje K. kwamen daar tegelijkertijd aan ongeveer in 1946. Ze was vier jaar. We zaten aan tafel, op vrijdag, en het was zoute haring. Die non prikt in de haring en legt die vóór Lieske op haar bord. "Niet in het beestje prikken," zei Lieske, ze was heel geschokt. Toen sneed de non er een stuk af, en werd het haar met groot geweld in de mond gestopt. Ze was vier jaar, het was vreselijk om te zien. Korte tijd na haar aankomst is ze gestorven."

Schuld van de kinderen

"Je was zo helemaal niks geteld. Ik was bang dat ik slecht was. Onder de douche kwam de zuster kijken, die zag een moedervlek op mijn rug en zei: 'dat is de slechtheid van je ziel, die komt daar naar buiten.' Nee dat was geen humor, humor was er helemaal niet bij."

De kinderen werden gedwongen te geloven dat zij schuldig waren aan de dood van hun moeder door de slechtheid van hun ziel. Daarom verzwegen ze op school dat ze wezen waren, dat zou immers een verdiende straf voor hun slechtheid zijn. Ook beklagden zij zich niet bij de familie.

Onder aanroepen van het liefdevolle gezicht van een afgebeelde heilige werd hen, zo klein als ze waren, ingeprent dat *hun* moeder in de hemel alleen maar met afkeuring naar hen keek. Ze wisten met hun verdriet geen raad op die momenten.

Verlies van het oudste zusje: psychiatrische diagnose en opsluiting als straf

De kinderen waren nu allemaal van elkaar gescheiden en zagen elkaar zelden. De tweeling was zeer gehecht aan hun 5 jaar oudere zus, die bij korte ontmoetingen teken gaf dat ze vastberaden was om het gezin weer bij elkaar te brengen. Op vijftienjarige leeftijd werd zij echter, tegen de afspraken in, gedwongen tot zwaar werk in een huis in de villawijk. Na verzet tegen langdurig zwaar en vies werk werd ze voor haar verzet gestraft met plaatsing in de psychiatrische afdeling van ziekenhuis Calvariënberg, ook van de congregatie. Daar werd de 'behandeling' gericht op totale onderwerping van haar wil. Er werden elektroshocks gegeven zonder verdoving, ze zat vaak aan bed vastgebonden. Uren lang knielen met de armen omhoog en stokslagen bij het laten zakken van de handen hoorden tot de dagelijkse praktijk. De drie zusjes hadden alleen elkaar. Het oudste zusje bleef vastberaden dat ze eruit zou komen en voor de kleinsten kon zorgen. Ze konden haar nu eenmaal per twee weken bezoeken en proberen haar te troosten. Dat duurde zo vijf jaar voort. Het zusje kreeg verder van niemand bezoek. De oom die voogd was, kreeg voor het

vijfde opeenvolgende jaar weer het advies om bij te tekenen, terwijl het zusje hoop had dat ze vrij zou komen omdat ze bijna eenentwintig werd. Haar verzet tegen verlenging van haar opsluiting leidde tot meer geweld, er volgde een overplaatsing naar Coudewater, een gesloten instelling die niet van de congregatie was, waar zij nog eenzamer was en door iedereen verlaten. Ze stierf onder deze gewelddadige omstandigheden. De zusjes kregen eerst te horen dat zij haar niet meer konden opzoeken, en korte tijd later dat zij overleden was en dat het zelfmoord was door uit een raam te springen. Zij wijzen erop dat dat onwaarschijnlijk was omdat ze op een gesloten afdeling zat waar de ramen niet door patiënten geopend konden worden.

Ze verwijten de zusters dat ze hen niet in staat stelden hun zusje op te zoeken en ook zelf niet voor haar opkwamen. Na haar dood namen de zusters haar schaarse kostbaarheden in ontvangst en verdeelden die onder favoriete meisjes, geheel voorbijgaand aan de gevoelens en rechten van de zusjes. Ook het voor haar gespaarde geld namen de zusters in beslag.

Dreiging met geweld

"Je moest gewoon precies alleen maar dat doen wat zij van je wilden. Als je dat niet deed, was je leven niet veilig. 'Of wil je soms dat het met jou zo afloopt als met je zus?' zeiden ze dan. Dat maakte ons erg bang. Toen we de leeftijd hadden dat we buiten hun macht waren, hebben we de overste N. en een medezuster E. opgezocht, en hen geconfronteerd met het feit dat ze onze zus de dood ingejaagd hebben. Ze ontkenden het niet maar antwoordden toen, dat ze er niet bij hadden stilgestaan wat dat voor ons had betekend, en dat ze zo handelden omdat het hen nu eenmaal zo werd opgedragen. Door wie dan, vraag je je af!"

Straffen en beperkingen

De zussen werden vaak gestraft: over de knie van rector Kusters, de rok omhoog met harde klappen met de mattenklopper, met eenzame opsluiting in donkere en angstaanjagende plekken (Kapel, zolder, donker hok) waar ze dan uren zaten, met het afknippen van haren. Huisgenootjes werden gestraft voor bedplassen met onderdompeling in koude baden, met de natte lakens over het hoofd in de kou staan. Kinderen die hun onderbroek niet schoon hadden aan het einde van de week werden publiekelijk vernederd door het bevel met hun binnenstebuiten gekeerde onderbroek als een vaandel op een schrobber door de gangen heen en weer te lopen.

Het strakke dagregime gaf bijna geen ruimte om te praten of iets uit eigen beweging te doen. De kinderen mochten volstrekt geen bezit hebben, en contact met vader werd onmogelijk gemaakt: "We mochten op straat niet uit de rij stappen, dan konden we wat verwachten. Ik zag vader aan de kant van de straat staan, hij had een appel in zijn hand voor mij. Ik mocht niet stilstaan en we mochten ook niets hebben. Ik deed alsof mij veter loszat, en bleef even achter om die vast te maken. Vader gaf me die appel, ik beet er twee stukjes van, en toen legde ik hem zorgvuldig neer in een portiek. Dat is de laatste keer geweest dat ik hem zag. Toen een tante op bezoek kwam om te vertellen dat vader was overleden, vroeg ik om naar mijn grote zus te mogen gaan op de andere afdeling. Dat mocht niet." De andere tweelingzus hoorde pas negen maanden later over het sterven van haar vader.

a) Aard en ernst van het gemelde geweld

Mevr. E en de tweelingzusters J.M en MM hebben onafhankelijk van elkaar hun jaren in de Nieuwenhof uitgebreid beschreven. Schokkend is de beschrijving van jarenlange driedubbele opsluiting in het tehuis: de kinderen zijn van de buitenwereld afgesneden; het tehuis is voor de buitenwereld een mooie façade waarachter voor hen een wereld van geweld en terreur schuilgaat; banden met andere kinderen worden afgebroken. Het geweld bestaat uit opsluiting in donkere kasten en zolders onder de voortdurende diepgaande afkeuring en dreiging die van de zusters en de rector naar de kinderen uitging. De daaruit voortvloeiende straffen die genoemd worden, waren grenzeloos en levensbedreigend. Er lijkt voortdurend een keurslijf opgelegd, gecontroleerd en gewelddadig gecorrigeerd te zijn. De meldingen spreken van zwaar werk waarmee de kinderen op jonge leeftijd belast werden, van het achterhouden van loon tot op volwassen leeftijd en van het ontbreken van de noodzakelijke bestaansvoorwaarden of zelfs reisgeld om banden met familie te onderhouden. Uit de beschrijvingen spreekt verder een volledig gebrek aan respect voor het recht van kinderen op een band met elkaar en met de overleden ouders en aan begrip voor het verdriet om de grote verliezen die zij op dat gebied te verwerken hadden. Voor de oudere zus W.M. heeft het geweld tot de dood geleid.

b) De weergave en fouten in het onderzoek Deetman 2.

Mevr. J.M en M.M. hebben geen melding gedaan bij de commissie omdat zij niet op de hoogte waren van een onderzoek. Als zij wel op de hoogte waren geweest, dan hadden zij nog niet gemeld. Het beschrijven van het verleden vroeg om een veilig contact. Het vertellen kostte hun zichtbaar veel moeite, ze waren niet gewend dat iemand het zich aantrok. Die verlatenheid blijft verdriet doen.

c)Fout opzet onderzoek Deetman 2

Fout: selectie: Deze belangrijke melding werd gemist door de korte aanmeldtijd, de wijze van melden en het gebrek aan publiciteit.

C) De melding van de heer S.⁵

In het rapport Deetman 2.0 behandeld onder de titel "Het verhaal van meneer Sjo S."p 111.

Over de Nieuwenhof in Maastricht hebben wij nog een melding, die ook in het rapport aan de orde is gekomen. Die gaat over de jongenscant, onder leiding van mannelijke religieuzen, van 1945 tot omstreeks 1948. Daar kwam hij terecht na achtereenvolgens vier jaar in sint Anna in Heel en vier jaar in huize Sint Joseph in Roermond te hebben gezeten. In geen van die tehuizen is S. veilig geweest.

De heer S. was zes jaar toen hij door de kinderbescherming werd weggehaald bij zijn vader. Vader had moeder achtergelaten en de kinderen meegenomen naar Luik. Daar woonden ze een jaar toen in 1938 mej.van Oppen en rector Dassen van de st Martinus, hen kwamen halen. Deze beiden waren voogd. "Dat was geen prettige ervaring, dat was keihard, geslagen, met slaag meegevoerd onder dwang naar sint Anna in Heel en dezelfde dag al misbruikt door Dassen."

---

⁵ in dec. 2011 geplaatst op de website van KLOKK onder de titel: RK Kinderbescherming; sint Anna te Heel; sint Joep in Roermond; de Nieuwenhof in Maastricht

In 1945 komt hij als veertienjarige terecht in de Nieuwenhof in Maastricht. De heer S is in al deze instituten door de heer Dassen van de rk kinderbescherming misbruikt: "Als Dassen ons opzocht vroeg ik hoopvol: 'wanneer mag ik nu naar huis?' Dat heb ik jarenlang gevraagd. 'We zullen zien,' zei Dassen dan, je kreeg altijd een ontwijkend antwoord. Dus je wilde bij hem in een goed blaadje komen en deed wat hij eiste. Later kreeg ik van Pa te horen dat ze steeds verlof moesten vragen om mij te komen bezoeken, ze moesten een briefje krijgen. Hij heeft maar twee keer verlof gekregen, net als moeder. Hij was op mij gesteld. Voor mij werd dat verborgen, ik wist niet dat ze me niet mochten bezoeken."

Ik was zwaar ondervoed in 1946, onder behandeling bij dokter Hollman. Ik had longtuberculose. Toen moest ik 4 maanden kuren in de Nieuwenhof, met twee man op een kamer. Op de zelfde kamer sliep pater Bot en een andere van Cadier en Keer, ze kwamen iedere middag een dutje doen, dan moest je met hen slapen, hen bevredigen. Het misbruik waarvan de heer S spreekt was ernstig en frequent. De herinnering eraan was soms onvermijdelijk en heel pijnlijk.

Uit het interview van de heer S spreekt een krachtige en positieve levensinstelling. Hij heeft iets goeds van zijn leven kunnen maken en heeft zijn ervaringen meer dan eens omgezet in opkomen voor kinderen in nood. Hij worstelde wel nog met zijn herinneringen aan ernstig misbruik en eenzaamheid die hem nog zeer zwaar vallen. Het deed hem goed om erover te kunnen spreken en zich erin gekend te weten door lotgenoten.

De heer S. is kort na onze gesprekken overleden. Hij besprak met mij het verslag, vroeg mij bepaalde zaken toe te voegen en gaf toen zijn instemming met mijn weergave. Hij sprak voorts de wens uit dat ik het anoniem zou publiceren op de lotgenotensite van Klokk. Hij heeft dit nodig gehad om rustig het leven te kunnen loslaten.

Hij noemde in totaal elf namen. Daarvan waren er vijf na 1945 werkzaam in de Nieuwenhof, aan de jongenskant. Hij kwam daar terecht als veertienjarige, niet als zevenjarige zoals het tweede rapport meldt.

a) Aard en ernst van de het gemelde misbruik en geweld

Het seksueel misbruik en geweld waarover de heer S sprak moet in alle door hem beschreven instituten zeer ernstig en frequent geweest zijn. Schokkend is vooral de beschrijving van de rol van Dassen, rector van de RK kinderbescherming. Niet alleen misbruikte hij hem vanaf de eerste dag, en gaf hij anderen gelegenheid tot misbruik, ook besliste hij over de jarenlange uitzichtloze voortzetting van zijn internering en bezocht hem in alle instituten. Naar de buitenwereld toe waren de rk kinderbescherming en de rk instituten daarmee een mooie façade waarachter S. in een heel andere wereld terecht kwam, onbereikbaar voor de buitenwereld en voor zijn ouders. Zijn verlangen om zijn ouders terug te zien werd uitgebuit: hij moest ervoor betalen met seksuele diensten maar kreeg hen in tien jaar tijd slechts tweemaal te zien. Zonder dat hij dat wist kregen zijn ouders intussen op hun herhaalde verzoeken slechts tweemaal toestemming om hem te zien. De band met zijn ouders, broers en zussen werd met dit alles doelgericht afgebroken. Het gemelde geweld in st Anna in Heel en St Joseph in Roermond is zeer ernstig: met slaag weggevoerd onder dwang, kaalgeknipt als straf voor weglopen, andere kinderen werden gedwongen hem te vernederen. Twee dagen in een bak met koud stromend water met een

spanlaken tot onder de kin. Doorlopende dreigementen dat dit geweld zou worden toegepast. Bij het wassen onder water geduwd worden totdat je toegaf aan seksuele verlangens van een zuster, in een rij staan en de broek laten zakken, pap met kalkzand dat je tot braken bracht en dat braaksel dan opeten. In de Nieuwenhof was vooral het gemelde misbruik zeer ernstig, gewelddadig en veelvuldig en dat werd verzaamd door de leefomstandigheden: een régime zonder enige rust, bewegingsvrijheid of privacy.

b) Weergave van de melding in het rapport Deetman 2.0

p 111:

“Op de website van klokk is een document geplaatst waarin de Nieuwenhof ter sprake komt: een interview van Annemie Knibbe met ‘meneer Sjo S.’ (geboren 1932), afgenomen in december 2011. Het stuk gaat over zijn verblijf als kindbeschermingspupil sinds 1938 in Heel (St. Anna), in Roermond (St. Jozef) en in Maastricht (de Nieuwenhof). In dit document vallen zware misbruikbeschuldigingen tegen diverse met naam genoemde mannelijke en vrouwelijke religieuzen. In 1945 werd Sjo S. als zevenjarige in de Nieuwenhof geplaatst. Hij noemt een zekere rector B2 die hij oraal moest bevredigen. In de lijst van rectoren in het hierboven geciteerde jubileumboekje komt echter geen rector voor met deze naam. In 1946 moest hij wegens ondervoeding ‘kuren’ op de Nieuwenhof. Hij lag toen op een tweepersoonskamer, waar elke middag ‘pater b2 en een andere van Cadier en Keer’ een middagdutje kwamen doen en bevredigd moesten worden. Als andere mannelijke plegers noemt hij de surveillanten b3 en b4: ‘Die zat sterk in de kant van de liefde voor jongens.’ Het interview bevat echter geen verwijzing naar leden van de congregatie van de zusters onder de Bogen en evenmin naar rector b1.”

c) De fouten in het rapport Deetman 2

In het rapport Deetman 2.0 (p 111) staat deze melding gerangschikt onder de congregatie van de Liefdezusters van Carolus Borromeus, ofwel zusters onder de Bogen. Er staan veel fouten in de weergave van deze melding en in de keuze van gegevens uit de archieven. Allereerst wordt in de toon van de beschrijving de melding afgekeurd en in twijfel getrokken, (“zware misbruikbeschuldigingen”). Vervolgens wordt gesproken van de “zevenjarige Sjo” waar in de melding sprake is van veertien jaar, en dan na de vermelding van het ernstige seksuele geweld door meerdere plegers: “ In de lijst van rectoren in het hierboven geciteerde jubileumboekje komt echter geen rector voor met deze naam”. Om onbegrijpelijke redenen is niet opgemerkt, dat de heer Dassen die genoemd wordt door de heer S., geen rector was van de Nieuwenhof maar wel voorzitter van de raad van regenten van dit tehuis.⁶ Zijn rol in het lot van de jonge Sjo S. is zeer groot. Als regent had hij een invloedrijke positie die een onbegrensde macht gaf over kinderen en ouders. Dat kan het geval zijn geweest als er inderdaad van meer misbruik door medewerkers sprake is geweest. Ook de heer Jacobs, waarvan Sjo S. zegt: “die is later nog directeur geweest bij een kindertehuis in Holland” is in de archieven teruggevonden: “Groepsleider J.G. Jacobs, die van 1-12-1947 tot 11-12-1950 daar heeft gewerkt. Op die laatste datum is hij betrokken naar Het W.A. Orthuys te

⁶ “RK GESTICHT DE NIEUWENHOF VOORHEEN RK. ARMENHUIS” uitgave ter gelegenheid van het 200 jarige bestaan van het R.K. Gesticht de Nieuwenhof. 1755-1955; Uitgegeven door het college van regenten van het R.K. Gesticht "DE NIEUWENHOF" met medewerking van het sociaal historisch centrum voor Limburg.

Amersfoort, een tehuis behorende tot de Maatschappij Zandbergen". Deze gegevens zijn gevonden in: RHCL, Archief Nieuwenhof: inv.nr. 94, pagina 1.

Een ander weggelaten en wel relevant gegeven is dat er inderdaad broeders van Huize Sint Joseph in Roermond ook in de Nieuwenhof werkten zoals verderop bij een andere melding⁷ blijkt, en dat er in de archieven over latere jaren signalen zijn over problemen met het seksuele gedrag van deze broeders. Ook werkten er br. van het heilig Hart, (St Joseph Cadier en Keer) . Of de namen van de plegers die hij noemt wel voorkomen in de archieven van de Nieuwenhof of van de andere ordes waar de mannelijke medewerkers uit kwamen, komen we in het rapport niet aan de weet. Deze gegevens zouden de melding van de heer S hebben ondersteund en het zou gepast geweest zijn als die ook hier genoemd waren. Bij navraag onder oud pupillen is behalve Dassen en Jacobs nog een naam bij hen bekend, nl. Weusten. Het rapport meldt tot slot een gegeven dat onbelangrijk is in deze melding en dat we al wisten: "Het interview bevat geen verwijzing naar leden van de congregatie van de zusters onder de Bogen."

Het lijkt wel of deze melding in het rapport betrokken is om de congregatie tegen een beschuldiging van een van hun leden te verdedigen. Van een "beschuldiging" van leden van deze vrouwelijk congregatie is echter geen sprake. Wel gaat het hier om de Nieuwenhof en kan zijn melding relevant zijn als we meer willen weten over de gewelddadige kant van dit tehuis. Het is waarschijnlijk dat de rectoren en regenten daar een bepalende rol in hadden, en de zusters volgend waren. De wijze waarop zijn melding in het rapport is weergegeven is respectloos.

Hier is dus sprake van de volgende fouten:

-Foute weergave; door de toon van de beschrijving: "zware misbruikbeschuldigingen'

en door verkeerde weergave detail: de melder was niet zeven jaar maar veertien jaar oud.

-fout gebruik bronnen/interpretatie; de als pleger genoemde Dassen is geen rector maar wel voorzitter raad van regenten;

-fout gebruik bronnen/ interpretatie: geen vermelding van seksuele problemen van broeders die in instelling werkten

-fout gebruik bronnen/ interpretatie: mannelijke plegers die door melder genoemd worden, worden nagezocht in archieven van de zusters en niet op de plaatsen waar ze logischerwijs te vinden zijn.

-fout gebruik bronnen: in de archieven van de Nieuwenhof is Jacobse wel te vinden

De Nieuwenhof

a) Aard en ernst van het gemelde geweld

Er zijn een aantal overeenkomsten tussen de meldingen. De drie vrouwen en een man die ik uitgebreid gesproken heb zijn sterke karakters. De dames J.M. en M.M zijn tweelingzusters, ook mevrouw E.A.M. is deel van een tweeling. Dat lijkt hen geholpen te

⁷ dat genoemd wordt in verband met de volgende melding

hebben om in het isolement toch nog iemand te hebben met wie de band blijvend was en met wie ze ervaringen en gevoelens konden delen en enigszins een plaats geven. De dames M. kennen een aantal voormalige Nieuwenhofkinderen, zowel mannen als vrouwen die in Maastricht wonen die met niemand spreken over hun geschiedenis. Drie mannen en één vrouw hebben te kennen gegeven dat ze er niet over kunnen spreken omdat het teveel pijn doet. Schokkend is bij de drie meldingen de beschrijving van jarenlange driedubbele opsluiting in het tehuis: de kinderen zijn van de buitenwereld afgesneden; het tehuis is voor de buitenwereld een mooie façade waarachter voor hen een wereld van geweld en terreur schuilgaat, met seksueel misbruik aan de jongenskant; banden met anderen, ook binnen het tehuis, worden afgebroken. Het geweld bij de zusters bestaat uit opsluiting in donkere kasten en zolders onder de voortdurende diepgaande afkeuring en dreiging die van de zusters en de rector naar de kinderen uitging. De daaruit voortvloeiende straffen die genoemd worden, waren grenzeloos en levensbedreigend. Er lijkt voortdurend sprake van totale controle, gewelddadige straffen en machteloos moeten toezien hoe anderen gepijnigd werden. Het geweld was levensbedreigend voor hen en nam alle bekende vormen aan: dreiging van gewelddadig voeren en opeten van braaksel, stokslagen, opsluiting in zeer donkere en kleine ruimtes, vernedering door valse beschuldigingen, geen privacy en niet het geringste bezit. De meldingen spreken van zwaar werk waarmee de kinderen op jonge leeftijd belast werden, van het achterhouden van loon en spaargeld tot op volwassen leeftijd en van het ontbreken van de noodzakelijke bestaansvoorwaarden. Uit de beschrijvingen spreekt verder een volledig gebrek aan respect voor het recht van kinderen op een band met elkaar en met de (overleden) ouders en aan begrip voor het verdriet om de grote verliezen die zij op dat gebied te verwerken hadden. Het geweld werd als bestraffing gelegitimeerd na veroordeling en afkeuring, met het katholieke geloof als achtergrond. Het was in geen verhouding tot feitelijke overtredingen.

In de archieven is het beeld naar de buitenwereld wel gedocumenteerd, maar over de moeilijke levenssituatie voor (een deel van) de kinderen binnen is niets teruggevonden.

b/c) Het rapport geeft geen basis voor een inschatting

Het rapport Deetman 2.0 kan geen begin van een inschatting geven van de cultuur in de Nieuwenhof in die jaren, door de gebrekkige weergave van de meldingen en de fouten in het archiefonderzoek.

II) Internaat Catherinenberg te Oisterwijk

Franciscanessen van Oirschot

A) Melding van mevr. M.v.G

("Melder 2" uit het rapport Deetman 2, p 104)

1967-1971

MvG was astmatisch en werd daarom in 1967 als twaalfjarige toevertrouwd aan de zorgen van de zusters Franciscanessen van Oirschot die in Oisterwijk een meisjesinternaat en middelbare school hadden. Vanaf het moment dat MvG begeleid werd door zuster P., moest ze haar astmamedicijnen inleveren. Vervolgens kreeg zij niet de voorgeschreven dagelijkse dosis, en moest vragen om haar medicijn als ze het nodig had. Als ze het heel benauwd

kreeg, moest ze eerst aan de seksuele verlangens van de zuster voldoen voordat ze haar medicijn kreeg. Het kwam al snel tot ernstig seksueel misbruik en geweld, tweemaal per week gedurende drie en een half jaar. Zij werd door zuster P doorlopend vernederd en geïsoleerd. Zuster P zei daarbij dat zij een slecht kind was waar niemand meer om gaf. Als andere kinderen in het weekend naar huis mochten, moest zij voor straf blijven. "Als ik op school was, had ik even rust. Daar was ik enigszins buiten de macht van P. Ik was benauwd, en had medicijnen nodig. De docenten stuurden andere kinderen om die medicijnen op te halen bij P, en dat kon ze dan niet weigeren." Na drie en een half jaar was MvG volledig verzwakt, vermagerd en uitgeput. Ze kon zich niet meer rechthouden, en werd door medeleerlingen achterop een fiets gezet en vastgebonden aan het meisje dat op het zadel zat. Zo brachten ze haar naar de dokter. Ze was toen zestien, woog nog 39 kilo, en moest naar een ziekenhuis om de medicatie weer in te stellen en om aan te sterken. De longarts stelde haar vragen over de oorzaak van haar slechte gezondheid en gaf haar de ruimte om zich uit te spreken. In het astmacentrum had MvG een heel goede tijd gehad en ze vertrouwde de arts. Hij beloofde haar ervoor te zorgen dat zij korte tijd later definitief uit Catharinenberg weg kon. Dat gebeurde. De echte reden voor haar vertrek werd daarbij niet besproken. De zusters gaven als reden op dat ze haar niet konden houden omdat ze op school niet meer meekon en naar de huishoudschool moest. Haar ouders wisten echter dat ze een goede leerling was: ze ging van drie Mavo naar drie Havo en aan het eind van het jaar naar de MTS, vanwege haar interesse in techniek.

Steungetuigen

Via sociale media hebben zich nog 7 oud-leerlingen van destijds gemeld met klachten over geweld waarvan twee met seksueel misbruik (zie de twee volgende meldingen). Enkele anderen getuigen van geweld jegens meisjes. Een oud-leerlinge brengt haar verdriet en spijt tot uitdrukking dat zij geweten heeft dat er iets verschrikkelijks met MvG gebeurde maar desondanks niet voor haar kon opkomen. Zij heeft een verklaring afgelegd dat ze wist dat de zuster MvG kwelde, ze had ook gezien dat de zuster haar meenam naar haar eigen kamer. Ze hoorde haar daar gillen en de zuster schreeuwen en slaan. Indertijd schreef ze erover in haar dagboek dat ze verstopte in haar kousenmand. Dat werd echter ontdekt. Ze werd ter verantwoording geroepen en bestraft. Ze werd bedreigd door zuster P en kon daarom niet opkomen voor MvG.

a) Aard en ernst van het gemelde geweld en misbruik

Er is sprake van een periode van drie en een half jaar driedubbele opsluiting: geïsoleerd van haar medeleerlingen, afgesneden van de buitenwereld met daartussen de extra façade van de goede zusters bij wie geen kwaad kon gebeuren.

Absolute macht

Wat in deze geschiedenis opvalt is de absolute macht die de zuster kan doen gelden over MvG, en kennelijk ook over de andere leerlingen die eigenlijk graag voor MvG waren opgekomen. Het geweld was levensbedreigend en zeer wreed en de eenzaamheid en machteloosheid was uitzichtloos. De arts heeft MvG wel kunnen helpen vertrekken uit het internaat, maar de zuster niet weten te stoppen: de volgende meldingen wijzen erop dat deze al eerder kinderen heeft mishandeld en hierna nog 11 jaar haar gang heeft kunnen gaan. Het bedrog dat de ouders is aangedaan is een ernstige ondermijning van hun ouderschap. Zij konden niet weten hoezeer hun kind in nood was en haar niet helpen. Als

zuster had P. kennelijk zoveel macht over haar omgeving dat zij een kind kon veroordelen en op levensbedreigende wijze straffen. De vraag blijft of niemand in de omgeving heeft geweten hoe gevaarlijk deze vrouw voor kinderen was. Als ordegenoten hiervan niet geweten hebben zijn zij eveneens ernstig bedrogen, en is hun geschoktheid over de klachten invoelbaar. De inspanningen van de zusters in de afgelopen twee jaar waren voornamelijk echter meer gericht op het verborgen houden van deze klachten dan op waarheidsvinding en erkenning.

Ontbreken van externe vertrouwenspersonen

Het ontbreken van externe vertrouwenspersonen, van een onafhankelijke betrokkenheid van kinderartsen en van zorg van de congregatie om de menselijkheid in het internaat springt hier ook in het oog. Als kind kon MvG van niemand hulp verwachten en was geheel op zichzelf aangewezen.

MvG heeft zeer veel schade gehad van dit misbruik. De verwerking van het geweld en misbruik en de verborgenheid ervan, hebben MvG een leven lang heel veel kracht gekost. Sinds zij er wel over kan spreken (2009), heeft zij geen astma aanvallen meer. Ze zegt: "ik voel me weer mens onder de mensen". Dat komt voor een belangrijk deel door de openheid in haar omgeving en de steun van familie, dochter, vrienden, collega's en werkgever. Haar klacht bij de klachtencommissie van het meldpunt seksueel misbruik rkk is gegrond verklaard.

b) Weergave van de melding in het rapport Deetman

"Melder 2 p 104:

Deze melding heeft betrekking op zuster fo6 en fo4 gedurende het verblijf van de melder in het pensionaat Catherinenberg in Oisterwijk tussen 1967 en 1971. Volgens de melder zijn er in totaal acht meldingen over zuster fo4 bij klokk bekend. In het kader van dit onderzoek zijn twee meldingen over fo4 gedaan. Eerder was ook al een melding binnengekomen gedurende het eerdere onderzoek van de Onderzoekscommissie."

De onderzoekscommissie beschikt over dezelfde melding waarover ik ook beschik. In het rapport is haar melding over ernstig en langdurig seksueel geweld in jarenlange opsluiting en afzondering niet beschreven. Een fragmentje van de melding van MvG is wel terechtgekomen in de melding van "melder 4." Dit gaat eigenlijk over een andere melder, in een andere tijd en met andere klachten:

"Melder 4 p 104:

De melding van melder 4 gaat ook over zuster fo4. Ook zij zat in het pensionaat Catherinenberg in Oisterwijk, maar dan in de periode tussen 1974 en 1978. Zij doet melding van lijfstraffen, het moeten opeten van braaksel en manipulatie van de meisjes door zuster fo4. De zuster maakte misbruik van haar machtspositie: de melder was voor haar medicatie afhankelijk van de hulp van deze zuster. Zuster fo4 verzorgde haar en had vrij spel wanneer zij alleen met haar was op haar chambrette. Zij was acht jaar oud toen het misbruik begon. De congregatie heeft bij navraag de onderzoeksorganisatie erop gewezen

dat de leerlingen in het internaat in de leeftijdscategorie tussen twaalf en zestien jaar zaten.”

Verder staat er op p 105 over de aangeklaagde zuster P:

“Zuster fo4 werkte van 1979 tot en met 1997 op de locatie Catherinenberg, eerst op de huishoudschool en later als surveillant.”

Uit archiefonderzoek in het kader van de klacht blijkt dat zuster P van 1964 tot 1984 op de locatie Catherinenberg werkte. Ook is de getuigenverklaring van de medeleerling niet vermeld, hoewel ook die bij de onderzoekscommissie bekend is.

c) De fouten in het rapport Deetman 2

MvG heeft een groepsmelding gedaan en de commissie per brief en per mail op de hoogte gesteld van acht andere meldingen van geweld en misbruik die bij haar zijn binnengekomen. Zij vroeg daarom een gesprek aan met de onderzoekscommissie.⁸ Deze in totaal negen meldingen zijn een duidelijk signaal dat dit internaat thuishoort onder de groep internaten en tehuizen waar veel geweld en misbruik is gepleegd in de tijd dat zuster P daar de scepter zwaaide. Dit had tot nader onderzoek moeten leiden. In het eerste onderzoek van Deetman zijn vertegenwoordigers van groepen slachtoffers gevraagd om de commissie te informeren over de meldingen die bij hen waren binnengekomen. Naar de congregaties en parochies waar het in deze meldingen over ging, is toen gericht onderzoek gedaan. Hier is dat volledig nagelaten. Onbegrijpelijk. Fout: selectie van informatie.

Hieronder de geautoriseerde weergave van de geschiedenis van deze ‘melder 4’ die van haar achtste in 1974 tot haar twaalde in 1978 in Catherinenberg intern is geweest.

B) Melding van mevr. P.vd B. Catharinenberg 1974-1978

(Melder 4 rapport Deetman 2, p 104)

Als achtjarige ging P.vd B. in 1974 naar Catherinenberg en kwam daar terecht in een wereld van verborgen geweld. De melding gaat over dezelfde zuster P. Eindelijk wil P.vd B. het zwijgen kunnen doorbreken. Zij beschrijft de grote angst waarin zij als kind vier jaar lang leefde. Ze was zich nog niet bewust van haar emoties en kwam daar ook niet aan toe omdat ze constant in gevaar was door het geweld van zuster P. en alleen maar kon overleven. Zonder te weten wat te doen om de ‘straffen’ te vermijden, werd ze steeds door nieuw geweld overvallen in nieuwe omstandigheden.

Het gemelde geweld

Tijdens het eten werd ze gestraft voor een gebrek aan eetlust: de zuster sloeg met een mes op haar knokkels. Vervolgens werd ze na het eten in de keuken gezet om haar eten op te eten, en daarna kreeg ze straf op school omdat ze te laat was. Als ze moest overgeven werd ze gedwongen het braaksel in te slikken in plaats van uit te spugen; als het uitgespuugd was, om het op te eten. “Ik werd geslagen met wat er maar voorhanden was, opgesloten in donkere hokken en van de trap geduwd. “

⁸ “Ik wil u vragen of wij hierbij voldoen aan de criteria voor het instellen van een nader groepsonderzoek of zijn hiervoor nog aanvullingen nodig?” Brief MvG dd 5 maart 2012

Op mijn verzoek om meer informatie schrijft ze verder dat ze helemaal verstijfde van angst als zuster P in de buurt was, zo erg dat ze er spierpijn van had. "Als kind begreep je niet wat er loos was met je, je was pas acht."

Ze toont een foto en wijst aan hoe ze ogenschijnlijk gezellig maar in werkelijkheid verstijfd van angst naast de zuster zit. Verschillende malen sloeg de zuster haar van de trap als ze te snel naar beneden liep:

"Als ik te snel van de trap op en af liep werd me 'n duw gegeven zodat ik viel en dan zei ze: 'dat gebeurt er dan.' En het bleef niet bij de ene keer. (Mijn onderste wervels zitten niet goed als gevolg daarvan) Ik mocht niet spelen met klasgenootjes uit het dorp. Was ik op een dag ziek van spanningen en had overgegeven. Het bed werd niet verschoond want 'ik had t expres gedaan'. Toen ik wilde overgeven werd mijn mond dicht gehouden zodat ik het braaksel weer moest inslikken. Ik weet dat ik 's avonds via de plankjes van de kast zo omhoog klom om me bij mijn buurmeisje even veilig te voelen. O wee: toen P. net sneaky bij de deur stond was het foute boel. Ze duwde me op bed en drukte me neer dat ik moest slapen !!! Ik heb vaak gezeten in de kelder van de serre langs de locker kastjes. Daar moest ik maar nadenken over mijn zonden !!!"

Geen uitweg

Ook op mijn verzoek om meer informatie schrijft P.vd B. dat ze in het eerste jaar van haar verblijf op Catharinenberg onder een auto liep om hulp te krijgen.

"Helaas, ik werd licht geraakt en had alleen last van mijn voet. Ik heb hier nog de beterschapkaart liggen van de internaatgenootjes." Ze voelde zich schuldig dat ze het probleem groter had gemaakt en kreeg straf: "Ik werd hardhandig naar boven gestuurd en kon bovenaan bij haar kamerdeur gaan staan."

Getuigenis van een schoolgenote

Ook P.vd B. stuurde bij haar melding aan de onderzoekscommissie een getuigenis mee van een schoolgenote. Die beschrijft dat ze heeft gezien wat er met P.vd B. gebeurde, en dat het haar pijn doet dat ze haar niet heeft kunnen beschermen. P.vd B. was het enige jonge kind in het internaat en de oudere schoolgenote meldt hoe zij haar als oudere meisjes buitensloten als ze met elkaar spraken om haar te beschermen tegen gewelddadige verhoren van zuster P. Ze kon maar beter niets weten, dat was in die situatie veiliger voor haar. Ze maakten zich ernstig zorgen over P.vd B., maar konden niet voor haar opkomen. Ze zagen de constante angst in haar ogen:

"Je was heel stil en ik vond je altijd zo ongelukkig kijken ...je was een verdrietig kind vond ik en ik had ook veel met je te doen. maar er was een leeftijdsverschil dus kon ik je niet helpen!! Zuster p. was voor jou het ergste denk ik. Ze heeft jou in mijn tijd misbruikt: jij moest dan altijd de spion uithangen. Ze probeerde alles uit je te krijgen om te weten wie wat deed etc!!! Wij wisten dat allemaal dus pasten we op als jij in de buurt kwam. Niet omdat we wisten dat jij alles uit noodzaak zou vertellen maar omdat we niet wilden dat je teveel wist omdat je dan weer uitgeperst werd door die vreselijke p. Volgens mij gebruikte zei alle middelen ervoor (oa slaan) om alles uit je te krijgen. Ik zal ook nooit die grote angstige bruine ogen van je vergeten .....Nu ik dit schrijf stromen de tranen over mijn wangen en voel me zo verdrietig en schuldig dat ik je nooit bij heb gestaan maar mij sloeg

ze ook. Lieve Paulientje want dat ben jij altijd voor mij gebleven.....Als jij eens wist hoeveel ik aan jou gedacht heb.”

Ook een zekere zuster A. gaf heel bedekt uiting aan haar bezorgdheid. Dat was troostend maar het roept ook vragen op waarom zij niet voor de kinderen kon opkomen.

a) Aard en ernst van het geweld

PvdB meldt aan de commissie een eenzaam en opgejaagd kinderleven in verwarring, pijn en angst, en dat het een loodzware bagage bleef voor het latere leven, die ze nu hoopt te kunnen neerleggen, daar waar die thuis hoort. Zij heeft blijvend letsel aan haar rug. Ook in haar geschiedenis is sprake van langdurig levensbedreigend geweld dat diepe sporen in haar leven heeft achtergelaten. Ook hier is weer sprake van driedubbele opsluiting: afgesneden van contacten met de buitenwereld; achter een mooie en dure façade in verborgen een wereld van willekeurige veroordeling en gewelddadige bestraffing, en afgesneden van contact met haar internaatsgenootjes en klasgenootjes.

b) Weergave van de melding in het rapport

“Melder 4 p 104:

De melding van melder 4 gaat ook over zuster fo4. Ook zij zat in het pensionaat Catherinenberg in Oisterwijk, maar dan in de periode tussen 1974 en 1978. Zij doet melding van lijfstraffen, het moeten opeten van braaksel en manipulatie van de meisjes door zuster fo4. De zuster maakte misbruik van haar machtspositie: de melder was voor haar medicatie afhankelijk van de hulp van deze zuster. Zuster fo4 verzorgde haar en had vrij spel wanneer zij alleen met haar was op haar chambrette. Zij was acht jaar oud toen het misbruik begon. De congregatie heeft bij navraag de onderzoeksorganisatie erop gewezen dat de leerlingen in het internaat in de leeftijdscategorie tussen twaalf en zestien jaar zaten.”

c) De fouten in het rapport Deetman 2

Gegevens van melding A van MvG zijn hier terecht gekomen in de melding van PvdB. Uit de weergave van de melding valt vrijwel niets op te maken over de driedubbele opsluiting waarbinnen het geweld plaatsvond. Ook valt er niets meer te herkennen van de onderwerping, terreur en uitzichtloosheid. Er worden enkele losse gegevens bij elkaar gezet: lijfstraffen, het moeten opeten van braaksel en manipulatie van de meisjes.

Foute weergave door selectie en fragmentering van de beschreven geschiedenis met verlies aan inzicht in aard en ernst van het geweld.

Fout gebruik bronnen: de steungetuigenis van de medeleerling wordt niet genoemd in het rapport.

C) Melding van mevr J.M.

Catherinenberg Melder 5 Deetman 2 p 105)

1980-1982

De gebeurtenissen die in de volgende melding worden beschreven, begonnen twee jaar later, en negen jaar na het einde van de jaren waarin MvG slachtoffer was van zr. P:

In januari 1980 is J. naar Pensionaat Catherinenberg gekomen. Ze kwam toen in de eerste brugklas en heeft daar gezeten tot juli 1982. Behalve vier burgerjuffrouwen waren er op het pensionaat zuster P, zuster A, zuster T-1 en T-2. Deze zuster T-1 gaf uitsluitend bijles aan enkele leerlingen van het internaat. Verder had ze geen inmenging, ook zuster T2 was niet betrokken bij het internaat. Zij gebruikte het internaat als korte binnenroute naar de naastgelegen Mavo, alwaar ze les gaf. Eerst waren er ongeveer 60 tot 80 meisjes, in de laatste periode waren er nog maar 11 meisjes. Een jaar later is het pensionaat gesloten. Er heerste een cultuur van verdeel en heers, met name door zuster P. Er was een groep met lievelingetjes van P en een groep die door haar werd gepest.

“Zuster P. mocht mij niet. Ze zei altijd ‘ ik maak je kapot’ of : ‘Je zit hier op het internaat omdat je ouders niet van je houden’. Dat heeft J. erg geraakt. Het psychische misbruik heeft haar het ergst geraakt. Ze had een sterk karakter en had de indruk dat het gericht was op het breken van haar wil.

Zuster P voerde haar dreigementen uit door J. vaak te isoleren van de groep. Als de hele groep tv mocht kijken, moest zij apart in de eetzaal zitten. Vanuit de eetzaal kon ze dan zien hoe de andere meisjes samen naar de recreatiezaal aan de andere kant van de gang gingen om TV te kijken. Van hun kant konden zij ook haar zien zitten. Ook werd ze zeer regelmatig opgesloten, geknepen, hardhandig vastgepakt geschopt en geslagen. Dat werd gebracht als een straf, maar het was haar nooit duidelijk waarvoor ze werd gestraft. Het voortdurende wachten op straf was voor haar zeer kwellend. Ook bij het douchen vond intimidatie plaats. De douches, waarvan de deuren niet op slot mochten, bevonden zich in een ander gebouw.

Behalve de psychische terreur, opsluitingen en fysieke mishandelingen door zuster P. werd ze door haar ook seksueel misbruikt. In het pensionaat was een grote trap omhoog naar de slaapzalen met chambrettes. Boven was ook de kamer van zuster P. en vanuit haar kamer was er een rechtstreekse toegangsdeur tot de gang met open chambrettes, waar J.M. sliep in de eerste periode van haar verblijf in Catharinenberg. Vanaf de kamer van P had zij de derde of vierde chambrette.

Als alle meisjes in bed lagen, hoorde zij P door de gang lopen. De voetstappen van P stopten dan vaak voor haar deur. Dan kwam ze haar uit bed halen en nam haar mee naar haar eigen kamer. Zuster P heeft daar haar hoofd vastgehouden en gezoend, haar verkracht en met voorwerpen gepenetreerd.

J. kon van niemand hulp verwachten. Toen ze veertien was vertelde ze aan haar ouders dat de nonnen niet zo netjes waren en dat er zaken gebeurden die niet hoorden. Van seksueel misbruik heeft zij toen niet nadrukkelijk melding gemaakt, maar toch wel seks genoemd. Haar ouders zeiden daarop: ‘zusters doen dat niet’. Dat haar ouders haar niet geloofden had veel invloed op haar.

Ook een andere zuster heeft haar misbruikt(T-1). Bij haar was het misbruik anders, ze heeft haar eenmalig misbruikt, tijdens een bezoek aan haar kamer voor een beloning. Het was dwingend en opdringerig maar niet zo agressief als wat zuster P. deed. Ze slaagde er in om, na deze ene keer, haar te ontwijken en zodoende haar te stoppen.

Tijdens de weekenden en in de vakantie ging J. naar huis. Soms moest je, als sanctie, een weekend blijven. Waar die sanctie voor werd opgelegd was haar niet duidelijk. Het kan

een voorwendsel voor misbruik zijn geweest. Er was altijd wel een reden waarom je iets niet goed deed. Sommige kinderen konden alles maken, maar anderen, waaronder zichzelf, waren heel bevreesd.

De herinneringen hieraan zijn een dagelijkse dreiging: ze veroorzaken meer pijn dan te verdragen is en er is vaak moeilijk aan te ontkomen. De psychosomatische gevolgen van dit alles zijn voor J. heel groot. Tot 2007 heeft zij gewerkt op HBO+ niveau. Toen zij in haar werk geconfronteerd werd met seksueel misbruik van kinderen is zij ingestort. Zij had toen al jarenlang last van nachtmerries en herbelevingen.

In therapie is vastgesteld dat haar ervaringen op pensionaat Catherinenberg een grote lijdensdruk geven die zich uit in een ernstige PTSS stoornis. Die maakt haar het werken onmogelijk.

a) Aard en ernst van het misbruik en geweld

Net als in de vorige geschiedenissen valt in deze geschiedenis de absolute macht op die de zuster kan doen gelden over J. De verdeel en heers cultuur maakte het ondenkbaar dat iemand voor haar opkwam. Het geweld was levensbedreigend en de eenzaamheid en machteloosheid duurde twee en een half jaar. Er waren andere zusters en burgerjuffrouwen waarvan sommigen iets door hadden, maar P was hen te machtig.

De ouders hebben van niets geweten, niet aan de zusters getwijfeld. Zij hebben hun kind niet kunnen helpen. Als ouders zo bedrogen worden, is dat een ernstige ondermijning van hun ouderschap. Als zuster had zij kennelijk zoveel macht over haar omgeving dat zij een kind twee en een half jaar lang kon veroordelen, kwellen en op levensbedreigende wijze 'straffen' zonder van iemand iets te hoeven vrezen.

a) Weergave van de melding in het rapport Deetman 2.0

Hoewel het onderzoeksteam beschikt over dezelfde dossiers als ik, schrijft de onderzoeker over deze melding:

"Melder 5, p 105

De inhoud van de melding is in tegenstelling tot veel andere meldingen weinig beschrijvend, maar zeer feitelijk van aard: zij doet melding tegen zuster fo4 vanwege seksueel, fysiek en psychisch misbruik en tegen zuster fo5 vanwege seksueel misbruik. Beide gevallen speelden zich af in het pensionaat Catherinenberg in de periode van 1980 tot 1982."

b) De fouten in het rapport Deetman 2

De oorspronkelijke melding is in werkelijkheid dus zowel beschrijvend als feitelijk. Veel van bovenstaande tekst is letterlijk geciteerd uit het verslag van een gesprek tussen de onderzoeksmanager en de melder.

Fout: onware bewering.

De begrippen fysiek en psychisch misbruik krijgen geen inhoud. De factoren die het seksueel misbruik verzwaren zijn buiten beeld geraakt. De weergave geeft geen inzicht in aard en ernst van het geweld.

Foute selectie van informatie uit de melding

Fout gebruik andere bronnen

D) Nieuwe melding over Catherinenberg

Via sociale media kwam bij Pvd B een melding over een oud-leerling uit de jaren zestig die leed aan de gevolgen van haar jaren in het internaat en zelfmoord pleegde. Deze melding is niet bekend bij de commissie. De melding komt van een jonge vrouw die vertelt over haar verdriet om dit verlies en de eenzaamheid die het haar heeft gebracht.

Overige meldingen

Buiten de drie melders bij de onderzoeksgroep hebben zich bij MVG en PvdB nog zeven vrouwen gemeld over ernstig geweld met levenslange gevolgen op Catherinenberg. Vier anderen hebben gereageerd op een verzoek om contact, zij weten nog veel van MVG.

Catherinenberg 1964-1982 Ernst en Aard van het misbruik

De eerste drie meldingen en de steungetuigen laten zien dat kinderen hier ernstig in de val hebben gezeten in een situatie van levensgevaarlijk geweld. De drie primaire melders hebben levenslang lichamelijk letsel en psychische schade opgelopen. Het geweld heeft destijds al het rechtsgevoel van sommige medeleerlingen ernstig verstoord. Anderen zagen het niet, het lijkt alsof ze in beslag genomen waren door het behouden van de sympathie van zr. P. of het vermijden van haar geweld.

Er zijn in deze periode naar schatting in totaal ongeveer 400 meisjes intern geweest. Er zijn tien meldingen van ernstig geweld met of zonder seksueel misbruik verdeeld over de hele periode. Daarbij valt in alle verhalen op dat medeleerlingen onmogelijk voor hun schoolgenootjes konden opkomen. Het zelfbeeld van de zusters en het beeld dat zij naar buiten toe uitdroegen was te machtig voor de kinderen om te doorbreken. Hun pijn kon niet begrepen worden, het geweld van en misbruik door zusters was een ondenkbare werkelijkheid. Dat heeft hen dubbel geschaad, eerst als kinderen en later als volwassenen nog steeds. Zij stonden daardoor alleen en dat belemmerde het verwerken van hun verleden.

Conclusie in het rapport Deetman 2 over de zusters Franciscanessen van Oirschot, p 106

“ Conclusie

De archiefstukken die wijzen op (seksuele) moeilijkheden in de congregatie hebben betrekking op andere locaties van de franciscanessen van Oirschot, en niet op het pensionaat Catherinenberg, de locatie waarover de meeste meldingen zijn binnengekomen. De aandacht van het bestuur en de betrokken personen buiten de congregatie gaat hoofdzakelijk uit naar individuele zusters en de relatie tussen zusters onderling (‘kloostersfeer’) en hoe zich dit verhoudt tot het contemplatieve karakter van de congregatie. De omgang met leerlingen wordt overschaduwed door het spanningsveld dat de kloosterhervormingen van eind jaren vijftig en de jaren zestig meebrachten.

Het zelfbeeld van de franciscanessen van Oirschot is gebaseerd op de bijdragen aan de emancipatie van katholieke (kansarme) meisjes in de samenleving. Hoe de dagelijkse praktijk voor leerlingen en zusters er daadwerkelijk

uitzag, is op basis van dit onderzoek niet vast te stellen. Zeker van de locatie Catherinenberg, de locatie waarop de meldingen betrekking hebben, is geen goed beeld verkregen. De ervaringen van de melders waren overwegend negatief. In de meldingen noemen zij dat er – náást de al bekende meldingen en gevallen – nog een veel grótere groep oud-leerlingen van Catherinenberg is die is misbruikt door de zusters FO4 en FO5. Ondanks het feit dat de beide zusters in de genoemde periode allebei werkzaam waren in het pensioonaat te Oisterwijk, zijn er geen gegevens gevonden die de meldingen bewijzen dan wel ontkrachten.”

Fouten in de conclusie in het rapport

Op basis van dit onderzoek is door de gebrekkige verwerking van de gegevens inderdaad geen inschatting te maken van de werkelijke levensomstandigheden in de locatie Catherinenberg en het geweld en misbruik dat daarbinnen ongezien konden plaatsvinden.

Verdediging van deze fouten door de onderzoeksmanager

Na de publicatie van het rapport nam MvG als vertegenwoordiger van de melders van Catherinenberg contact op met de manager van het onderzoeksteam en vroeg om uitleg voor alle fouten. In de mailwisseling die volgde, trachtte de onderzoeksmanager haar te overtuigen met methodologische verklaringen voor alle fouten die gemaakt zijn in de weergave van de hier beschreven drie meldingen. Op de vraag waarom de onderzoekers met de informatie van MvG over acht andere meldingen, niets gedaan hadden, kwam de volgende uitleg: “In het algemeen zijn we uitgegaan van meldingen door diegenen die zelf misbruik melden. In het eerste rapport staat bijvoorbeeld het voorbeeld van een melding van iemand die meldt dat zijn inmiddels overleden broer heeft gehoord dat zijn vader op diens sterfbed heeft gezegd dat hij misbruikt was.”

Dat is een vreemde vergelijking: een niet traceerbare en op zich zelf staande melding is voor een onderzoeker die de geschiedenis wil beschrijven een heel andere soort informatie dan een aantal traceerbare meldingen die over dezelfde plegers en hetzelfde gewelddadige gedrag gaan. Zelfs de getuigenis uit de eerste hand van de medeleerlinge die MvG steunbewijs gaf, is niet meegenomen. De onderzoeksmanager vond later dat de klacht van MvG naar aanleiding van het rapport naar tevredenheid van beide partijen was uitgepraat en het ‘misverstand’ opgelost. Dat MvG duidelijk haar onvrede had geuit over deze ‘afhandeling’, deed er ook niet toe. Andere lotgenoten die zich niet herkenden in het rapport kozen niet voor een dergelijke confrontatie, maar vragen om rechtzetting van hun meldingen, zoals hier aangezet.

III Rustoord, Oisterwijk, 1964-1970

Zusters van liefde van O.L.V. Moeder van barmhartigheid

A) Melder F.K.

Op 11 maart heeft F. in de media gesproken over haar eerste zes kinderjaren in Rustoord en over de wijze waarop zij de verschrikkingen van deze geschiedenis in haar leven te boven is gekomen. Haar melding over haar geschiedenis en die van vijf anderen, is binnen de onderzoekscommissie niet doorgegeven. Haar getuigenis is echter een sterk signaal dat

er in dit kleine tehuis sprake is geweest van zeer ernstig en veelvuldig geweld en misbruik. Inmiddels hebben zes andere oud pupillen klachten ingediend. Hun klachten hebben veel gemeenschappelijke aspecten van geweld en misbruik. Haar getuigenis is schokkend.

Zeven dagen na de geboorte van F.K. verliet haar moeder haar en haar drie broers en twee zussen. Vader bleef achter met zes kinderen. Vader zou vanaf dat moment trouw aandacht en cadeaus aan zijn kinderen geven maar vanwege zijn werk in Duitsland kon hij hen alleen in de weekenden bezoeken. Hij vertrouwde de kinderen toe aan de zusters van Rustoord. Dit tehuis werd geleid door “de zusters van de barmhartigheid uit Luik” en “de zusters van Liefde”.

F schrijft: “Rustoord had 4 groepen van ongeveer 30 kinderen en een kraam/babyafdeling. Naar mijn idee hebben we niet altijd bij elkaar in een groep gewoond. Ook de samenstellingen waren soms anders. Maar de meeste tijd heb ik in Groep Christina gewoond met de groepsleidsters Juf Toos en juf Annie en zuster Alberdine, zuster Rosali en later zuster Ancilla.

De zusters Alberdine, (Ludwina) en Ancilla waren erg jong naar mijn idee, zuster Rosali en Alberdine konden het erg goed met elkaar vinden. Hhet was ook vaak waar Alberdine was was Rosali en ook nog een andere zuster, Ik weet haar naam niet zeker Ludwina? maar ik weet wel dat het de zus van zuster Augusta de overste was. Die 3 waren de hel van Rustoord, ze speelden kinderen tegen elkaar uit.”

De zusters namen wraak op broers en zusjes als F niet deed wat ze wilden. Als straf voor in bed plassen knepen en trokken de zusters zo hard mogelijk in haar geslachtsdelen. “Als je schreeuwde van pijn verscheen er bij zuster A. en zuster R een lachje op hun gezichten”. Bij zuster L was dat niet het geval. “De zusters konden onverwacht bij je zijn en met hun hand onder dekens en in onderbroeken om te controleren.” Ze bestrafden F. dan verder door haar aan de geslachtsdelen, de haren of de oren uit bed te sleuren en op de donkere zolder of in de kelder te gooien, waar ze urenlang naakt opgesloten zat. Ze zag hoe dat ook anderen werd aangedaan. Ze werd met natte handdoeken geslagen op de billen en in het gezicht, onder de koude douche gezet, nat in de tocht gezet. Als ze F niet konden pakken voor iets dat niet mocht, bijvoorbeeld links de trap op in plaats van rechts, dan pakten ze broers of zusjes en kwelden dezen met dezelfde mishandelingen totdat F. zelf naar de zusters toegang om haar straf op zich te nemen.

Kinderen moesten met de handen boven de dekens slapen, overtreding van dit gebod werd bestraft met harde stompen in de buik en in de geslachtsorganen. Ook werden er voorwerpen gebruikt om inwendig te pijnigen, er was sprake van tot bloedens toe “schoonschrobber” van de vagina. Het dagelijks geweld bij het douchen trof veel kinderen: vanuit de rij meisjes die aan de rechterkant van de trap naar boven liep om te douchen, zag F de rij jongens aan de andere kant lijkbleek naar beneden komen, zichtbaar met pijn in hun kruis.

In de nacht was er altijd de angst of ze weer kwamen kijken en “voelen”.

Het geweld van zuster A werd op een gegeven moment levensgevaarlijk: “Ik weet nog dat ik tijdens het wachten voor de douche iets deed dat blijkbaar niet mocht, zuster Alberdine werd zo kwaad dat ze me bij mijn keel pakte, me tegen de muur omhoog duwde en met

haar andere hand me in mijn kruis omhoog pakte. Ze keek me aan met een blik van.... dit is je laatste uur! Op een of andere manier werd ik rustig, kwam er een rust over me heen. Ik keek haar aan en dacht maak me maar dood, je doet me niets. Ze liet me los maar wel flink knijpend in mijn vagina. (In de papieren van de kinderbescherming staat dat ik rond die tijd een angina aanval heb gehad, misschien was dit wel de oorzaak?).”

Toen F wat ouder was, werden een aantal kinderen gedwongen om elkaar te misbruiken onder toezicht van de zusters A en mogelijk zuster L. Ze heeft niet geweten wie dat allemaal overkwam, maar zag om zich heen vaak “huilende, doodsbanige, stille, in zichzelf gekeerde kinderen. Waarom? Ze genoten ervan je te zien kruipen, je te vernederen, je kapot te krijgen.”

“Op 16 Oktober 1970 vertrok ik verward, verdrietig en met pijn in mijn hart, mijn broers en zussen niet tegen mijn zin achterlatend, voorgoed naar mijn nieuwe thuis, de familie De B. in Moergestel. Onvoorbereid met koffertje in de hand, geen afscheidgenomen en niet wetend wat of hoe, kwam ik aan op de boerderij van mijn nieuwe gezin.” Ze kwam terecht als pleegkind bij een kinderloos echtpaar op een boerderij.

Daar waren vader de B en zijn inwonende broer hard tegen haar en tegen moeder B. Toch ervoer F het er niet als liefdeloos en heeft F er een goed thuis gevonden.

Toen F veertien of vijftien jaar was, werd ze door het verleden ingehaald. Contact met een broer die op bezoek kwam op de boerderij was zo pijnlijk dat ze zich te pletter wilde rijden en in het ziekenhuis terecht kwam. Na die tijd ging het steeds slechter met haar, totdat ze op haar eenentwintigste door vrienden genadeloos geconfronteerd werd met haar gedrag en een omkeer maakte. Met vallen en opstaan leerde ze een goed leven op te bouwen. Ze volgde een aantal opleidingen, en psychotherapie, vond een goede partner en is inmiddels 28 jaar samen met haar vrouw G. met wie ze samen een bedrijf runt.

Steunbewijs

Zes andere klachten zijn ingediend bij de klachtencommissie. De verhalen vullen elkaar aan. Vijf van de klagers hebben geen contact met ons opgenomen, één andere wel. Verder vinden we op de internetsite <http://kinderhuisrustoord.blogspot.nl> getuigen van verschillende bezoekers over herinneringen van hun kinderjaren op rustoord. Samengevat vinden we daar:

“Herinneringen aan Rustoord

Het kindertehuis Rustoord wordt op internet druk besproken. De een heeft er liefdevolle herinneringen aan, voor de ander was rustoord de hel op aarde. De zusters werden ‘Krengen der Barmhartigheid’ genoemd. Irene, die er vanaf 1960 zat, stelt dat de herinneringen voor haar en haar zuster zeker ‘niet fijn’ zijn. Ook Marjan, die vroeger Rietje heette, heeft met haar zus op Rustoord gezeten en heeft het als ‘een vreselijke tijd’ ervaren Het meest expliciet is Gerry, ze stelt dat haar broertje door de zusters is mishandeld omdat hij niet goed at.”

Deze Gerry legt uit dat hij met een lepel zo hardhandig werd gedwongen te eten dat hij daarna een bloeding in de keel had. De zusters verklaarden bij die gelegenheid dat de amandelen bij de jongen geknipt waren. Dezelfde Gerry spreekt over het kleineren van

bedplassers, die in een babybedje met een plastic broek aan gezet werden, ook als ze al tien of elf jaar oud waren.

a) Aard , ernst en omvang van het gemelde geweld

Het hier gemelde geweld is zeer wreed en levensbedreigend te noemen. Er zijn meerdere zusters bij betrokken en meerdere kinderen. De kinderen waren afgesneden van de samenleving door de feitelijke opsluiting en door de dekmantel van het mooie tehuis en de religieuze leiding ervan. De vader was toegewijd maar werd bedrogen. Hem werd de gelegenheid ontnomen om voor de kinderen op te komen terwijl die in nood waren. De zusters speelden de kinderen tegen elkaar uit met de kennelijke bedoeling hen ook moreel en mentaal te breken. Alle kans op enige hechting met zichzelf en anderen werd bij de kinderen vernietigd. De kinderen mochten in bed hun eigen huid niet aanraken, en werden in die toestand wreed gepakt door de zusters.

b) Weergave van de melding in het rapport Deetman 2.0

De melding is bij de commissie niet doorgegeven, bij navraag wordt er geen mail teruggevonden en blijkt de telefonische melding niet genoteerd.

c) De fouten in het rapport Deetman 2

Van de zusters van Liefde van O.L.V. barmhartigheid zijn acht meldingen opgenomen over andere tehuizen. De meldingen zijn te summier weergegeven om de samenhang, aard en ernst van geweld en misbruik te kunnen inschatten. Wat zegt het gemis van meldingen over en onderzoek naar Rustoord bij de commissie over het onderzoek? Wij kunnen niet precies nagaan wat er is mis gegaan. Wel weten wij dat het moeilijk was om contact te krijgen met het onderzoeksteam. Het proces van naar buiten komen en verwoorden van de geschiedenis kan niet worden vervangen door een mailadres met zeven weken meldtijd in vakantietijd. Bij de klachtencommissie was ten tijde van het onderzoek al een klacht van deze aard gegrond verklaard. Raadpleging van de archieven van de klachtencommissie had verschil kunnen maken. Het rapport faalt voor deze mensen als document over hun gezamenlijke geschiedenis. Het staat de erkenning ervan in de weg.

III Seksueel misbruik van meisjes door mannelijke religieuzen in parochie- en familie verband

Van de meldingen van misbruik van meisjes in parochie en familieverband zijn in het tweede rapport slechts enkele beschreven. Ik kies hier voor weergave van weggelaten meldingen die inzicht geven in de betekenis van het misbruik in de religieuze en sociale samenhang. Ik geef ook hier ruimte aan de essentie van het verhaal dat de meldsters willen doorgeven. De weergave is in overleg met de melders gemaakt.

A) Melder MK

Vollenhove 1952 Pastoor Grimmelikhuisen

Tekst op verzoek van melder overgenomen uit het advies van de BAC. Het misbruik vond plaats in 1952 in Vollenhove.

“Toen M dertien jaar was, ging zij in de zomervakantie logeren bij haar tante in Vollenhove. Tijdens deze vakantie vroeg haar tante of zij twee plantjes naar Gr. wilde brengen, die daar toen pastoor was.

Toen zij dit gedaan had, vroeg de pastoor haar of zij een glaasje wilde drinken en nam haar mee naar een kamer. Op een gegeven ogenblik heeft hij haar, terwijl hij achter haar stond, op schoot getrokken. Hij hield haar vastgeklemd, zodat zij niet weg kon en deed haar rok omhoog en onderbroekje naar beneden. Vervolgens heeft hij haar op brute wijze van achteren verkracht. Zij ruikt nog zijn adem en hoort het gehijg en gekreun in haar nek.

M wist niet wat er gebeurde. Ze was volledig in de war en weet niet meer hoe zij buiten is gekomen. Er zat vies kleverig spul tussen haar benen en in haar onderbroek. Ze is over een brug naar een groot water gerend en heeft daar uren gezeten. Het liefst wilde ze erin springen en een eind aan haar leven maken. Ze was ten einde raad. Veel later is ze naar huis van haar tante gegaan en heeft daar niets gezegd uit angst voor represailles.

De volgende morgen ging ze naar de kerk met haar tante en familie, ook al wilde ze aanvankelijk niet. Aangeklaagde weigerde haar toen de communie. Iedereen was hier getuige van. Zij werd op deze wijze voor de hele gemeenschap voor schut gezet en wilde ter plekke sterven. Toen ze weer in het huis van haar tante was teruggekeerd, kreeg ze een preek van haar tante, want “de sacramenten worden niet zomaar geweigerd” Ze moest nog diezelfde dag te biecht gaan. Zij kreeg geen kans om wat tegen haar tante te zeggen en durfde ook niet te vertellen wat er was gebeurd. Ze weigerde te gaan biechten bij Grimmelikhuisen. De reactie van tante was dat ze dan maar naar huis moest gaan. De terugkeer naar huis was de meest eenzame reis van haar leven. M. voelde zich van God en iedereen verlaten.”

In een persoonlijk gesprek vertelde M dat ze als dertienjarige alleen de afstand van honderd km. naar huis aflegde, met grote angst voor de woede van haar moeder. Ze beleefde lange tijd zeer hevige nachtmerries over deze tocht, waarin ze de weg naar huis niet meer kon vinden. Bij haar thuiskomst was de boodschap van de tante over haar slechtheid al bekend. Ze werd bij thuiskomst ernstig “gestraft”. In het klaagschrift wordt beschreven wat de gevolgen voor haar zijn geweest: “Het seksueel misbruik en de herinnering eraan zijn zeer traumatisch geweest. Terwijl zij een onschuldig meisje was, en de pastoor haar verkracht had, weigerde dezelfde pastoor haar de communie alsof zij een doodzonde begaan had. De uitsluiting uit de gemeenschap en de familie heeft diepe sporen in haar nagelaten. Het heeft haar gemaakt tot een eenzame vrouw.”

De klacht is gegrond verklaard. Er zijn twee andere vrouwen die een klacht over soortgelijke geschiedenis met Grimmelikhuisen hebben gemeld. Mevr. M.K. heeft zelf in de regionale pers publiek gemaakt wat haar is overkomen, nadat het bisdom Utrecht dat geweigerd had. Zij heeft aanwijzingen heeft dat er meer meisjes slachtoffer zijn gemaakt door pastoor Grimmelikhuisen. Ze vertelt dat ze zich bevrijd voelt sinds ze het bekend heeft gemaakt en goede psychotherapie heeft gevonden. Ze is niet meer wantrouwig tegenover mensen met wie ze in aanraking komt, en dat doorbreekt haar eenzaamheid. Ze is goed in haar vak en heeft een goed huwelijk en goed gezin. Haar kinderen zijn een grote steun.

a) Aard en ernst van het seksuele misbruik.

Uit de geschiedenis van mevr M.K. wordt duidelijk hoe een pastoor een hele gemeenschap dwong om het kind dat hij verkracht had verder te ruïneren. Daarmee beschadigde hij niet alleen haar seksuele ontwikkeling vanaf haar dertiende jaar, maar ook haar hechting aan haar familie en naaste sociale omgeving. Hij belastte haar met schande en schuld en gebruikte daarvoor religieuze macht. Hij veroorzaakte grote angst en eenzaamheid in haar kinderjaren en lang daarna. Hij misbruikte het religieuze geloof in de sacramenten als een machtsmiddel in de gemeenschap.

b) Weergave van de melding in het rapport Deetman 2.0

In het rapport Deetman 2.0 is deze melding niet weergegeven

c) De fouten in het rapport Deetman 2

In het rapport Deetman 2.0 zijn weinig meldingen over seksueel misbruik van meisjes in parochies beschreven. De andere meldingen die zijn opgenomen geven geen inzicht in de maatschappelijke samenhang waarin het misbruik plaatsvond en de plaats van het kind daarin. Dat ontnemt het zicht op de betekenis van het seksueel misbruik door mannelijke religieuzen voor meisjes. Mevrouw M.K. was zoals vele vrouwen in die tijd, voor contact met anderen volledig afhankelijk van de sociale omgeving die de dader steunde. De adolescentiejaren en later het moederschap werden na verlies aan banden met familie en dagelijkse sociale omgeving een heel eenzame weg.

Fout: selectie van informatie in de meldingen

B) Melder PR

Seksueel misbruik in een kleine parochie, 1979-1989

PR werd geboren in 1970 en groeide op in Driel, dichtbij Arnhem. Zij herinnert zich Driel als een klein en klassiek katholiek dorp: "De PvdA was slecht en de Vara taboe." Kerk en katholieke scholen waren met elkaar verbonden en geleid door onderwijzers, pastoors, dirigenten, en kerkelijke medewerkers en medewerksters. Deze mensen kenden elkaar en werkten met elkaar samen. Na haar eerste communie in 1979 werd zij misdienaar en in die situatie begon er een tien jaar durend ernstig seksueel misbruik. Zij werd met grote regelmaat door de koster verkracht.

De belofte de kinderen te beschermen

Vier jaar na haar eerste communie stond zij voor het vormsel tussen leeftijdsgenoten en de hele dorpsgemeenschap in de kerk. Daarover schrijft ze: "Ik stond daar met mijn ouders aan mijn beide zijden. Hun hand op mijn schouder. Zo stonden alle kinderen uit mijn klas met hun ouders. Eerst beloofden de ouders dat zij hun kind zouden beschermen, daarna beloofde de hele parochie dat zij alle kinderen zouden beschermen. Ik heb mij toen erg alleen gevoeld, ik voelde dat het niet klopte, dat het niet waar was. Waarom ben ik niet beschermd?" De kloof tussen de woorden en de werkelijkheid was onoverbrugbaar in haar zelf en in haar omgeving, en intens verwarrend. De dader werd beschermd en misbruikte daarmee niet alleen het kind seksueel, maar ook de hechting van het kind in de gemeenschap waar zij beiden deel van uitmaakten.

Achter de schermen was het misbruik bekend

In 2011 begon zij haar misbruikervaringen onder woorden te brengen om de verwarring

op te lossen. Ze zocht het gesprek met sleutelfiguren in de gemeenschap en hoorde dat bij hen vele gevallen van misbruik in de parochie, door dezelfde koster, bekend waren. Decennia lang heeft hij een onbekend aantal kinderen kunnen misbruiken zonder dat iemand ingreep.

In oktober 2011 heeft PR een klacht ingediend, op 6 februari 2012 was de hoorzitting en daarna heeft de klachtencommissie het advies uitgebracht om de klacht gegrond te verklaren met daarbij het advies om het parochiebestuur spijt te laten betuigen en het misbruik bespreekbaar te maken in de parochie.

Het zwijgen is nog niet doorbroken

De Aartsbisschop van Utrecht heeft nog niet de stap genomen om het misbruik publiek te erkennen en daarmee te zorgen dat ook andere slachtoffers van misbruik in de parochie de weg naar erkenning kunnen vinden. PR stelt dat zij en andere slachtoffers er belang bij hebben te weten dat er meer slachtoffers zijn en dat het misbruik achter de schermen bekend was. Zij wil ook antwoord op de vraag waarom zij als kinderen niet beschermd zijn. Hun belang bij zorgvuldig verzorgde openheid moet gerespecteerd worden.

De pleger van het misbruik is in 2005 ontslagen en in het voorjaar van 2012 uit Driel verhuisd.

a) Aard en ernst van het misbruik

Het hier gemelde misbruik is zeer ernstig en langdurig. Het beleid om het misbruik dat wel gekend werd achter de schermen te verbergen en niet te stoppen maakte het leven des te moeilijker: in de kerkelijke omgeving werd tegelijkertijd het beschermen van kinderen nadrukkelijk beleden.

b) Weergave van de melding in het rapport Deetman 2

De melding is niet weergegeven in het rapport. Ook andere meldingen waarin een zelfde patroon herkenbaar is, zijn niet weergegeven. Het weten en zwijgen van een gemeenschap is een veel voorkomend en nog onbegrepen verschijnsel. Nader onderzoek daarnaar zou gepast zijn.

c) Fouten in het rapport

Fout door selectie van meldingen

Fout door selectie van informatie uit de meldingen van seksueel misbruik van meisjes door mannelijke religieuzen.

C) Melder M.W

Parochie NN 1961, pastoor N,

M.W. schrijft met grote kracht en helderheid haar verhaal.

In 1961 vroeg rector N, pastoor in de parochie NN aan haar ouders of zij zijn huishoudster mocht worden. Ze was toen dertien jaar oud. De ouders vonden het een grote eer dat zij gekozen werd ondanks het feit dat er zo veel oudere meisjes ook voor die betrekking gevraagd konden worden. Haar ouders waren zeer gelovig.

Op de dag dat zij voor het eerst kwam werken, trok hij haar ruw op schoot en betastte haar onzedelijk. Ze wrong zich los en vluchtte, maar hij rende haar achterna en greep en

verkrachtte haar. Ze vocht om los te komen en vluchtte overstuur naar haar ouders om hulp.

Haar ouders geloofden haar niet, moeder sloeg haar hard en vol afwijzing. Ze eiste dat het meisje haar excuses aanbood aan de rector. Haar wereld stortte in, ze wilde geen stap meer zetten in de kerk waar de pastoor de scepter zwaaide, hoewel ze zeer gelovig was.

Breuk in de relaties met moeder, broers en zussen, de zusters op school

Dat leidde tot grote spanningen en geweld tegen haar binnen het gezin en in het dorp. Niet naar de kerk gaan was een groot probleem omdat het gezin dicht bij de kerk woonde. Na drie jaar werd de situatie ondraaglijk en vluchtte ze naar een oom, die ook zeer gelovig was maar haar meteen geloofde. Hij wist haar vader te overtuigen, maar haar moeder bleef weigeren haar te geloven. Dat leidde tot een breuk met moeder en met alle broers en zusters: zij moesten kiezen voor hun moeder. Ook op school werd ze na het misbruik door de zusters buitengesloten en opgesloten. Een enkele zuster nam haar in bescherming en gaf troost, net als één van de families in het dorp waar ze terecht kon als ze het moeilijk had.

Op zoek naar steunbewijs

Deze aangrijpende gebeurtenis is haar blijven achtervolgen. Om rust te kunnen vinden en het hoofdstuk af te sluiten heeft zij onlangs de kerk bezocht en navraag gedaan naar pastoor N. In de kerk hangen fotocollages waarop parochianen en priesters van de parochie van vele decennia in beeld zijn gebracht. Zij vond er wel een foto terug van zichzelf, maar er was geen foto waar rector N op te zien was. Bij navraag in de parochie hoorde ze dat ze daar geen foto van wilden omdat hij "genoeg schade en leed heeft toegebracht". Bij verdere navraag in NN willen mensen er bij nader inzien niet meer met haar over praten en is er een fotootje van pastoor N in de vitrine geplaatst. Wel heeft een plaatselijke geestelijke haar ontvangen en een steungetuigenis getekend.

Tussen M en haar moeder is het niet meer goed gekomen. Haar moeder heeft tot haar dood toe niet willen geloven wat M haar vertelde. Het misbruik en de ontkenning ervan hebben diepe sporen achtergelaten in het leven van M.

a) Aard en ernst van het misbruik

Het gaat hier om een gewelddadige verkrachting van een meisje van dertien jaar. De verantwoordelijke misbruikte de gelovigheid van de ouders en het meisje, en de steun van de gemeenschap die geen ruimte liet voor de rechten van het meisje. Ze werd na het misbruik zelfs nog verplicht om de kerk te bezoeken, een machtsmiddel dat het leven na het misbruik nog zwaarder maakte.

b) Weergave in het rapport Deetman 2.0

De melding van M is niet in het rapport opgenomen. Uit een mailwisseling met de manager van het onderzoek blijkt, dat haar melding is zoekgeraakt. De onderzoeksmanager heeft, toen hij daarop werd gewezen, zijn excuses aan haar aangeboden, de melding alsnog aangenomen haar verzocht hem ook aan de heer Deetman te geven. Deze heeft haar beloofd alsnog contact met haar op te nemen. Dat is niet gebeurd.

c) Fout in het rapport

Fout: melding zoekgeraakt

D) Melder M.L.

1964 tot 1974

Een Pater Marist, misbruik in familieverband

Als klein meisje van acht jaar werd M.L. het voorwerp van de dwingende seksuele behoeften van F. pater Marist, aalmoezenier bij de luchtmacht en heerom van het meisje. In een antwoord op haar schrijven hierover aan de pater, heeft hij in 1991 schriftelijk bekend. Haar klacht is gegrond verklaard.

M.L. beschrijft hoe de pater als intellectueel en religieus in de familie hoog aanzien genoot en hoe de familie emotioneel afhankelijk was van zijn goede humeur en goedgeefsheid. Bijna elk weekend verbleef hij bij de familie en dan stond alle activiteit in functie van het bedienen van zijn wensen. Zijn religieuze gezag speelde hierin een belangrijke rol. Het mooie en speelse achtjarige meisje dat M.L. was, moest daarom zonder tegenstribbelen toegeven aan de nauwelijks verborgen seksuele bezetting door heerom: "Heerom was humeurig, zo zeiden de volwassenen. 'Ga jij maar even bij hem op schoot zitten, daar wordt hij vrolijk van.' De grenzen van haar lichamelijke integriteit werden vervolgens geleidelijk aan steeds verder overschreden. Hij hield haar vast op een dwingende manier, streelde haar lichaam op een verwarrende manier en bepaalde hoe ze zat. Hij sloot haar in met zijn armen en dwong haar te blijven zitten als ze wilde opstaan. Het gebeurde in aanwezigheid van de familie. Ze voelde zijn erectie tegen zich aan en pas als die weg was, kon ze weer gaan. Hij kuste haar regelmatig op de mond en perste heimelijk zijn tong in haar mond.

Als ze moeder en tante om steun vroeg om niet bij heerom op schoot te hoeven zitten, werd die steun haar geweigerd: het zou dan voor hen ongezellig worden. "Ik zat al zo klem en opgesloten in mijzelf, dat ik hier niets meer tegenin kon en durfde te brengen."

Dat ging op deze manier door tot de pater drie jaar later met pensioen ging en niet terug keerde naar de congregatie, maar op zichzelf ging wonen. M.L. was toen elf jaar. Vanaf die tijd moest ze bij hem gaan logeren: "Op een dag stelde hij voor dat ik eens bij hem kwam logeren, ik was elf jaar en groot genoeg daarvoor. Mijn ouders vonden dat een goed idee. Mij werd niets gevraagd. Weer durfde ik niets ertegen in te brengen. Heerom was helemaal tevreden: 'Nu zijn ze eindelijk samen' vond hij, hij had er naar uitgekeken. Zij zal zijn vriendinnetje worden en hij zal haar helpen vrouw te worden. Dit hoorde ze hem steeds opnieuw verzuchten.

M.L. was een en al verzet tegen de voorbereidingen van de regelmatige bezoeken aan heerom. Ze beschrijft de belangen van de familie: uitstapjes, getrakteerd worden door de heerom, waarna M.L. bij hem moet logeren. M.L. was een en al verzet tegen de voorbereidingen van deze bezoeken van en aan heerom. De familie moest mooi voor de dag komen. De relatie met haar ouders werd voor M.L. steeds verwarrender: Haar verzet maakte moeder steeds nerveuzer, ze moesten op tijd klaar staan. Vader raakte geïrriteerd, dreigde haar met straf en vond dat ze ondankbaar was en haar broer en zus geen leuk dagje uit gunde. Het misbruik werd ernstiger en duurde tot ML zestien jaar was.

De gevolgen

Het verbergen van het verleden kost een leven lang alle energie en aandacht. Als ze er niet over kon spreken, dan zocht de pijn zich een andere weg, er was dan machteloosheid, angst, afwezigheid, ziekte en verwarring. ML heeft een systeemshock gehad waardoor ze voor enkele jaren in een rolstoel beland is en heeft een lange weg naar revalidatie afgelegd. De keuze om erover te spreken en te gaan voor de waarheid heeft veel gekost, maar levert ook verlichting en bevrijding. Sinds ze die weg gaat, is er weer ruimte voor liefdevolle relaties en om te genieten van het leven.

ML liet de commissie weten graag actief deel te nemen aan de verwerking van de geschiedenis door contact met de onderzoekscommissie over de specifieke betekenis en omstandigheden van het misbruik van meisjes in parochies en families.

a) Aard en ernst van het misbruik

Dit misbruik was ernstig en langdurig. Deze heerom heeft met dit misbruik tevens de ouder kind relaties volledig afgebroken, en alle sociale relaties daaromheen. Het gemis aan sociale relaties met familie en andere naasten is een diep ingrijpende verstoring van haar leven geweest. Zij stond volledig alleen met grote problemen als adolescent, als volwassene en later als moeder van een jong kind. Haar misbruiksituatie werd ontkend door de familie en niet begrepen door opvoeders en hulpverleners.

b) De weergave van de melding in het rapport

De melding is niet opgenomen in het rapport.

c) Fouten in het rapport

Hoewel de commissie beloofde kwalitatief onderzoek te doen naar de aard en omstandigheden waaronder het misbruik in parochies en families plaatsvond, werd noch deze melding over misbruik in familieverband van een meisje door een mannelijke religieuze noch die van andere vrouwen verwerkt in het tweede rapport Deetman. De commissie heeft daarmee de kans gemist inzicht te geven in de aard en omstandigheden van haar geschiedenis.

Fout door selectie: door weglating van meldingen als deze blijven de aard en samenhang van het misbruik onbekend.

Misbruik van meisjes door mannelijke religieuzen

a) Aard, ernst en omvang

De omvang van het misbruik van meisjes door mannelijke religieuzen na 1945 is op grond van het survey onderzoek van de eerste commissie Deetman geschat op enkele duizenden. Het misbruik van meisjes blijkt vaak ernstiger en langduriger te zijn geweest dan dat van jongens. Op grond van bovenstaande en veel andere meldingen komt het beeld naar voren dat de plegers de relaties van het kind met de hele gemeenschap om haar heen afbraken: de pleger eiste respect en absoluut vertrouwen van ouders, opvoeders en buurt of – dorpsgenoten, en bracht ouders en opvoeders ertoe het kind te verstoten als het sprak over het misbruik. De sociale omstandigheden in de tijd van de verzuiling leenden zich daarvoor. In Driel, Vollenhove, NN en enkele andere bij ons bekende gemeenschappen is dat nog steeds het geval. Ook in families is dat nog steeds het geval. Voor meisjes is het

wegvallen van alle banden in de directe sociale omgeving vaak extra schadelijk omdat zij op steun van die sociale omgeving zijn aangewezen in adolescentie, jonge volwassenheid en moederschap. Buurtgenoten of vroegere opvoeders die nu durven spreken, betekenen dan heel veel voor hen.

b) De weergave in het rapport Deetman 2.0

Van de meldingen van misbruik van meisjes door mannelijke religieuzen zijn in het rapport slechts enkele weergegeven die betrekking hebben op paters Carmelieten en paters Dominicanen. De nadruk bij de beschrijving van deze meldingen ligt op de details van het misbruik en het steunbewijs of het ontbreken ervan.

c) Fouten in het rapport Deetman 2 m.b.t. misbruik meisjes door mannelijke religieuzen

Ik kan de beschrijvingen van de meldingen over de paters Carmelieten en Dominicanen niet vergelijken met de meldingen zelf. De meldingen die mij wel bekend zijn, laten meer zien van de eigen weg van zwijgen naar spreken en de invloed van misbruik en ontkenning op de relaties met familie, opvoeders en buurtgenoten. Melder PR vroeg de commissie expliciet om daar aandacht aan te besteden. De onderzoekers hebben echter de keuze gemaakt de aard en context van het misbruik in families en parochies niet te beschrijven. Ze worden alleen kwantitatief weergegeven. Dat is problematisch: als de aard en samenhang van het misbruik niet beschreven is, dan is ook niet helder waar de getallen over gaan.

Een van de melders van wie de melding niet is weergegeven schrijft: "In het verweerschrift van het bisdom 's-Hertogenbosch wordt gemeld "dat de aangeklaagde niet voorkomt in de rapportage van de commissie Deetman" Dat klopt omdat de commissie mijn klacht niet behandeld heeft in dit rapport. Een bewijs uit het ongerijmde derhalve." Dat kan betekenen dat ook andere meldingen over dezelfde persoon verloren zijn gegaan.

Conclusie misbruik meisjes door mannelijke religieuzen

Het is in het belang van slachtoffers, samenleving en verantwoordelijke organisaties dat zij inzicht krijgen in de **aard en samenhang** van het misbruik van meisjes door mannelijke religieuzen in parochie en familiesituatie. Hoewel de onderzoekscommissie hen gevraagd heeft melding te doen, is zij daaraan voorbij gegaan.

Inventarisatie van alle klachten over fouten in het rapport

Aan alle vrouwen met wie wij contact hebben, heb ik drie dagen na het verschijnen van het rapport een mail gestuurd met de volgende vraag:

"Beste lotgenote, Misschien heeft u inmiddels het rapport van Wim Deetman over het geweld en misbruik van meisjes in de RK kerk gelezen of ingezien. Wij hopen dat u zich herkent in de beschrijving van de geschiedenis in het algemeen en van uw eigen situatie in het bijzonder. Heeft u zelf melding gedaan bij de onderzoekscommissie? Heeft u uw melding teruggevonden in het rapport? Is uw melding ook weergegeven op een goede manier?"

Op die vraag gaven twee lotgenoten het antwoord dat hun melding juist is weergegeven, van zes en vijftig anderen dat hun melding niet of niet juist is weergegeven. Deze antwoorden zijn meestal per mail gegeven, soms telefonisch. Sommige vrouwen zochten

contact met ons na de media-aandacht en meldden spontaan hun klachten over het rapport. Bij die klachten bleek dat er een groep vrouwen is die bij het verschijnen van het rapport voor het eerst hoorden dat er een onderzoek was naar hun geschiedenis. Inventariserend kregen wij van de zesenvijftig vrouwen klachten over de volgende fouten in het onderzoek:

- 1) *Ik herken mijn geschiedenis niet in het beeld dat het rapport Deetman geeft van mijn melding en soortgelijke meldingen, (door foute selectie van informatie, weglating van belangrijke zaken en/of door fouten in de weergave van de melding 14 X (Waarvan 7x in combinatie met: Er is geen of verkeerd gebruik gemaakt van andere bronnen)*
- 2) *Mijn melding is niet weergegeven en ik herken mijn geschiedenis niet in het beeld dat het rapport geeft van soortgelijke situaties. (fout in de selectie van relevante informatie) 24 X*
- 3) *De meldtijd was te kort, ik heb geen internet of was niet op de hoogte en ik herken mij niet in het beeld dat het rapport geeft van mijn geschiedenis. (Fout in de selectie van informatie) 18X*

Conclusie en nieuw perspectief

Van zwijgen naar spreken

Naar schatting hebben tenminste 200 vrouwen het zwijgen doorbroken over hun geschiedenis van verborgen geweld en misbruik. Zij hebben verwacht dat het rapport Deetman 2.0 een beeld van hun geschiedenis zou geven. Van hen hebben er 150 melding gedaan bij de onderzoekscommissie en 56 hebben gemeld dat zij zich niet herkennen in het beeld dat het rapport Deetman 2.0 geeft van hun geschiedenis. De weergave van hun meldingen wijkt te sterk af van de oorspronkelijke meldingen door de volgende fouten:

4. een verkeerde selectie van informatie uit meldingen: weglating belangrijke gegevens, nadruk op irrelevante gegevens, zoekraken van meldingen, te korte meldtijd en onbekendheid van het onderzoek.
5. onvoldoende of verkeerd gebruik van andere bronnen,
6. fouten in de weergave

Ook in andere meldingen herkennen zij hun geschiedenis niet.

De groep vrouwen die leven met een verborgen verleden van geweld en/of misbruik in de kerk is veel groter. We moeten er rekening mee houden dat voor vele anderen op enig moment de tijd aanbreekt om erover te spreken en te zoeken naar herkenning in de geschiedenissen van anderen.

De verhouding tussen slachtoffer, dader en samenleving moet veranderen

Veel vrouwen kiezen om te spreken omdat het voor hen een onmisbare stap in de verwerking is. Het gedwongen zwijgen over de geschiedenis bepaalde voorheen de verhouding tussen slachtoffer, dader en samenleving. Vrouwelijke lotgenoten vertellen hoe zij na het misbruik of geweld decennia buitengesloten waren in de samenleving die

ontkende wat hun was aangedaan. Het feit dat iemand straffeloos een misdrijf tegen hen had kunnen begaan, bleef een verborgen ervaring die botste met het beeld van de rechtsstaat. Dat had vele gevolgen: ernstige pijn en onrust stonden tussen hen en hun naasten in, en gaf gevoelens van schuld, ziekte en falen.

De plegers werden intussen door de samenleving ten onrechte vertrouwd. Zij stonden boven alle verdenking, in kerkelijke kring werden zij beschermd en hun misdrijf door hun biechtvaders vergeven. In die veilige positie stonden zij tussen hun slachtoffer en de samenleving in. Zij hielden de slachtoffers daarmee in de ban van hun macht.

De plegers en de verantwoordelijke organisaties moeten op overtuigende manier verantwoordelijkheid nemen voor het verleden om het vertrouwen van de samenleving terug te verdienen. Daarvoor is een goede beschrijving van de geschiedenis van het misbruik en geweld onmisbaar.

Tegenslag

De wijze waarop deze commissie haar opdracht heeft uitgevoerd, is op deze weg een overrompelende tegenslag geweest. Het onderzoek heeft de geschiedenis van de vrouwen over wier verleden het zou gaan, verkeerd beschreven.

Nieuw perspectief

Deze geschiedenis zou opnieuw in het verborgene raken als we nu geen nieuw perspectief creëren. Het Vrouwen Platform Kerkelijk Kindermisbruik blijft ruimte scheppen voor vrouwen om met elkaar of met vertrouwenspersonen over hun geschiedenis te kunnen spreken en de gedeelde geschiedenis zo aan het licht te brengen. Een nieuwe publicatie is in voorbereiding waarin twintig vrouwen aan het woord komen.

Wij streven verder naar samenwerking met wetenschappers uit de traditie van de mondelinge geschiedschrijving. In die traditie kunnen alle vrouwelijke lotgenoten de ruimte vinden om zelf hun geschiedenis te vertellen. In de vele van elkaar verschillende perspectieven, achtergronden en karakters wordt dan de gemeenschappelijke geschiedenis herkenbaar en verwerkbaar.

www.vpkk.nl

De stichting VPKK is niet gesubsidieerd
Uw bijdrage is welkom.
Rek.nr 197686915

Stichting VPKK
Schubertlaan 5
6815 HH Arnhem